TEKST & TEGNING

BOBBLA

Blad for tegneserieinteresserte

26

DETTE ER TOPPEN AV FLOKK-MENTALITET!
HER SVINGER DET ENTEN MAN VIL ELLER IKKE!
DET ER IKKE BARE SPØK Å VÆRE POPULÆR!
DETTE ER DYRISK MORSOMT!
TRØSTE OG BÆ-Æ-ÆRE FOR EN HISTORIE!

TEKST & TEGNING/BOBBLA nr. 26. Redaktør og utgiver: Jon Gisle. Layout: Elin Amundsen.
Norsk Tegneserie-Forums organ BOBBLA inngår i bladet. Redaksjon av BOBBLA: Sverre Årnes, Tore Feiring (layout) og Jo Lie.
TEKST & TEGNING/BOBBLA utkommer med ca. 4 numre i året. Abonnement på fire numre: kr. 40 for medlemmer av Norsk Tegneserie-Forum, kr. 55 for ikke-medlemmer. Veiledende løssalgspris: kr. 14.
Annonsepriser: 1/1 side kr. 250, ½ side kr. 150, 1/3 side kr. 110, 1/4 side kr. 90. Rubrikkannonser: kr. 2,75 per linje, minimum kr. 15 per annonse.
Adresse: Jon Gisle, Glückstads gate 5, Oslo 1. Postgirokonto 2 29 43 79. Bankkonto 6022.1001748.

REDAKSJONELT

Tegneserien er blitt stueren. Det har tilsynelatende skjedd helt plutselig. I forrige nummer av TEKST & TEGNING nevnte vi at VG har begynt med regelmessige anmeldelser av serier på linje med bøker. Og i løpet av vinteren har VG fått følge av andre. Flere aviser skriver mer om tegneserier, og det på en seriøs måte, som viser at man anerkjenner seriene. Avisene følger også i noen grad med i det som skjer på organisasjonsfronten. Da Oslo Tegneserie-Forum skulle stiftes i februar, var Aftenposten påpasselig ute på forhånd.

Vi kan også spore en bedring i forlagenes utgivelsespolitikk. Blant de tradisjonelle serieforlagene er Semic det førende, med en sterk satsing på kvalitetsserier og på det voksne publikum. Blant de siste nyheter er at Semic har bestemt seg til å utgi Wendy og Richard Pinis

Elfquest. Vi står også foran utdelingen av Semics første tegneseriestipend. Ryktene vil for øvrig ha det til at vi for framtiden også kan vente tegneserier fra enkelte av de tradisjonelle "kulturforlagene". Mer enn et rykte er det at Bokklubben Nye Bøker har lyst til å satse på tegneserier.

Bibliotekene ser ut til å følge med. Et mål på det er at aldri har så mange biblioteker abonnert på herværende blad. På stiftelsesmøtet til Oslo Tegneserie-Forum dreide foredraget seg om bibliotekenes forhold til serier, og det virker som iallfall Deichman i Oslo har en positiv holdning til tegneserier.

Så hva skal vi nå klage over? Til nå har det vært lett å finne emner for ledere i BOBBLA eller TEKST & TEGNING. Hvis man ikke har kunnet finne på noe annet, har det bare vært å skrive en vred klagesang over den manglende anerkjennelse tegneseriene, denne superbe kulturytring, nyter i herværende uforstående samfunn. Men hva nå?

Vel, vi kan iallfall fortsette å klage over den manglende offentlige støtte til tegneserier i Norge. I Sverige er denne støtten nå oppe i 450 000 kroner. Ja, du leste riktig: firehundreogfemtitusen kroner per år. Svenske, riktignok, men likevel. I Norge er tegneserieprisen på 10 000 kroner fortsatt det eneste det offentlige bruker på serier. Her har Det rådgivende utvalg for tegneserier noe å utrette, selv om ting tyder på at departementet ikke prioriterer dette utvalget særlig høyt. Det nåværende utvalget, som skulle ha vært i funksjon fra 1. januar i fjor, ble ikke oppnevnt før et halvt år senere...

Tegneserieorganisasjonene er det imidlertid desto mer liv i. Oslo Tegneserie-Forum er som sagt stiftet, og når dette leses er interimsstyret i Norsk Tegneserie-Forum på det nærmeste ferdig med sitt arbeid for å reorganisere foreningen. Det kommer vi sikkert tilbake til i neste nummer.

Jan Gisle

ELDON LAWRENCE DEDINI

Tor Ødemark

Eldon Lawrence Dedini er en tegner ikke mange nordmenn har hørt om, selv om vi burde det; i alle fall innenfor donaldistkretser. For Dedini har nemlig vært ansatt hos Disney, selv om det begynner å bli lenge siden, og perioden var kort (1944-1946). Arbeidet hans gikk ut på å skissere opp handlingen i filmer på et såkalt «story board» , der etter hvert skisser over hele handlingen blir hengt opp fortløpende, og hvor til slutt hele historien skal kunne vises på en oversikilig måte. Det er ganske innlysende at det ikke var dette arbeidet han ble kjent for. Som alle andre Disney-tegnere ble han skjult under firmaets flagg, og var bare en av de mange som beveget seg i skyggen av signaturen Walt Disney.

Det var først etter at han sluttet hos Disney, at Dedinis navn begynte å bli kjent, og få en klang innen tegneseriene. Som tegner for Playboy og The New Yorker arbeidet han seg stadig fram, til der han er i dag; ansett, beundret og dekorert med de fleste tegneseriepriser i De Forente Stater. En av Dedinis nærmeste venner er Hank Ketcham, som tegner *Dennis*. De bor ikke langt fra hverandre, og møtes stadig over sin felles interesse, golf.

Eldon Dedine ble født i King City, California, den 29/6-1921. Han har arbidet i Playboy fra 1950. I et kort intervju forteller han litt om seg selv og sitt arbeid:

TOR ØDEMARK: Hva var det som gjorde at du bestemte deg for å la tegneserietegning bli ditt levebrød?

ELDON LAWRENCE DEDINI: Jeg begynte å tegne serier da jeg var 4-5 år gammel, og jeg har aldri sluttet. Jeg tenkte aldri på noen karriere innen serietegningen før jeg kom på High School. Jeg vokste opp på en farm i et landsens distrikt. Da jeg endelig fant ut at folk faktisk hadde serietegning som levebrød, var det jeg bestemte meg for at det var hva jeg ville bli. Da var jeg 13 eller 14 år gammel.

TØ: Har du arvet noe talent?

ED: Ingen i familien min, i alle fall så langt tilbake jeg vet, har vært kunstnere eller serietegnere. Min mor var lærerinne og kunne tegne ganske bra. Det var hun som opp-

muntret meg til å begynne, hun kjøpte tegneutstyr og kom med forslag til serier. Dette var mens jeg var ganske liten — siden gikk jeg videre med min **egen** entusiasme.
TØ: Fortell litt om familien din, hvor kommer den fra?
ED: Mine foreldre ble født i California. Deres foreldre, altså mine besteforeldre, var europeiske innvandrere. Begge familiene kom fra bondefamilier, som produserte meieriprodukter og korn.
TØ: Når var det egentlig du virkelig begynte med tegneserietegning for aviser, ukeblader og lignende?
ED: Som jeg sa innledningsvis, var det mens jeg gikk på college, nærmere bestemt Salinas Junior College. Jeg begynte å tegne for en avis, The Salinas Index Journal på deltid. Mens jeg gikk på college begynte jeg også å sende serier til Esquire Magazine og mange andre ukeblader. Seriene mine ble avvist og returnert gang på gang, men endelig kjøpte Esquire **en.**

Senere, mens jeg gikk på kunstakademi i Los Angeles, startet jeg også med å selge serier til Judge Magazine, og mange andre små amerikanske tidsskrifter. Det var i årene 1940-1944.
TØ: Leste du mange tegneserier som barn?
ED: Jeg leste alt jeg kunne komme over av tegneserier. Det var egentlig de som først motiverte meg til å bli serietegner. Og jeg kopierte stilartene i disse seriene.
TØ: Var det noen spesielle serier som inspirerte deg, eller var det serier generelt som interesserte?
ED: Nei, jeg hadde mine favoritter; hovedsakelig **Popeye** (Skipper'n), **Barney Google, Red Barry** og **Bringing Up Father** (Fiinbeck). Men å si at én stripe eller én spesiell serie influerte meg nytter ikke, for de inspirerte meg alle til å utnytte mediets fordeler. De lærte meg hvordan man med få ord og få bilder kan uttrykke humor og karaktertrekk. **Det** inspirerte meg til latter og tegning.
TØ: Fortell litt om din egen utvikling; dine arbeidssteder, og tidsskrifter du har tegnet for.
ED: Selv om jeg vokste opp med å tegne og kopiere mine egne grove striper, måtte jeg fort innse at det var ettpanels avis/magasin - serier som var min interesse. (Såkalte «gag-cartoons»). Jeg hadde sett tegneserier i Esquire og The New Yorker, og var fascinert av dem. Innen jeg forlot kunstakademiet i Los Angeles (Chouinard Art Institute, Los Angeles, California), solgte jeg fast serier til Esquire. Jeg giftet meg, og trengte plutselig en høyere inntekt, så jeg søkte på jobb hos Walt Disney, og ble akseptert. Jeg var ikke interessert i å begynne i animasjonsbransjen, så jeg søkte meg til «Background Departement», eller «Story Board Department». 1944-1946 arbeidet jeg i sistnevnte avdeling med skisser til story board'et, i nært samarbeid med manusforfatterne. 1946-1947 begynte jeg på heltid hos Esquire; som vitseforfatter for andre tegnere, samtidig som jeg produserte mine egne serier i svart/hvitt og farger. I 1950 plusset jeg The New Yorker på listen. Jeg signerte en kontrakt med dem i 1951 eller 1952 og har siden vært der. I 1960 fikk jeg undertegne en ny kontrakt, nemlig med **Playboy**, og har også arbeidet der helt til idag.
TØ: Møtte du Walt Disney noen gang?
ED: Ja, mange ganger.
TØ: Fortell litt om ham, hva du syntes om ham.
ED: Alle historier og serier måtte innom Disney selv for å få OK-stemplet. Det gjaldt de lengre seriene. Jeg tror det var ham som sensurerte de korte historiene også, men akkurat det er jeg ikke helt sikker på. Men jeg vet at han visste hva som foregikk på hver eneste avdeling i studioet. Det var en legende; det var hans makt. Han hadde stor følelse for hva som var riktig for seriene, og sørget for at det ble fulgt av samtlige.

Jeg var 23 år gammel på den tiden, så jeg så på Walt Disney med frykt. På nesten alle møtene med ham og forfatterne og storyboardtegnerne var jeg helt stille, sa ikke et ord uten at jeg ble snakket til, eller i fall jeg hadde noe **meget** viktig å si. Jeg lyttet og lærte.

Walt var veldig vennlig, snill, og på fornavn med de fleste, men jeg var ikke av hans mest intime bekjentskaper selvfølgelig, på tross av at han var rundt omkring i

studioet hele tiden, kontrollerte alt, og jeg så ham overalt.
TØ: Hvilke filmer var du med på å lage?
ED: **Fun and Fancy Free**, som kom i 1947, var den første langfilmen jeg var med på. Den neste var **Ichabod and Mr. Tood**, som ble laget i 1949. Jeg arbeidet på delen om Mr. Tood, basert på boken **Wind in the Willows**. Jeg gjorde også litt storyboard-tegning på **Lady og Landstrykern** men ikke mye.

Foruten langfilmene arbeidet jeg på to Donald Duck-kortfilmer, **Wet Paint** og **Dumbbell of the Yukon**. På begge disse hadde jeg nært samarbeide med manuskriptforfatterne. På **Wet Paint** var det Roy Williams, og på **Dumbbell of the Yukon** Harry Reeves og Homer Brightman.
TØ: Arbeidet du sammen med andre tegnere, eller jobbet du hovedsakelig alene?
ED: Storyboards ble som regel alltid laget av én tegner, mens helaftensfilmene derimot ble delt inn i seksjoner, og noen ganger arbeidet flere skissetegnere sammen. Jeg kan huske at jeg fra tid til annen arbeidet med Milt Banta, Tom Oreb, Joe Rinaldi og Dick Kelsey. Men på de to Donald Duck-kortfilmene gjorde jeg komplette storyboards alene.
TØ: Jeg har forstått at animatorene hos Disney hadde mye moro med å tegne karikaturer av hverandre. Dere hadde vel mye å lære hverandre?
ED: Jeg lærte mer om serietegning på de to årene enn på de foregående 10. Du begynner hos Disney i en alder av 23 og tror du kan tegne, og så møter du 1000 (?) serietegnere den første dagen, som alle kan tegne bedre enn du kan. Jeg fant dem hyggelige og hjelpsomme; en dag hjelper de deg — den neste dagen hjelper du dem. Ånden var at man skulle være morsomme sammen. Jeg fant aldri arbeidet hardt eller strevsomt. Det kunne være vanskelig, men å finne på vitser og morsomheter hele tiden, holdt en bestandig oppe i en kronisk lattermild tilstand.
TØ: Var det noen spesielle hos Disney som influerte tegnestilen eller uttrykksmåten i seriene dine?
ED: Jeg lærte hovedsakelig alt om «staging» humor hos Disney, hvordan man skal presentere det, timing osv. Det er humorens essens. Det var vel trolig Roy Williams som lærte meg mest. Han var en 140 kilos gagman/manuskriptforfatter som lagde ukeblad-tegneserier ved siden av. Han var utrolig morsom i alt han skrev og tegnet, og var personlig noe av en moromann og skuespiller. Enkelte dager kunne han bruke hele dagen til å gå rundt og gjøre streker med de andre tegnerne. Ofte var han rene villmannen. Historiene om ham er blitt legende.

Når det gjelder tegning, føler jeg at min stil ikke var så influert av Disney. Animatorer blir opplært og utvikler seg i «The Disney School». Storyboard-tegnere, selvom de tegner de samme figurene (Mickey Mouse, Donald Duck etc.), blir ikke underkastet den samme Disney-ånden. I det minste ble ikke jeg det. Jeg respekterer stilen, men det er en stil som er nødvendig for animerte filmer; rund, flytende, svevende.
Ukebladtegneserier er noe annet, og det er jo det jeg tegner i dag.
TØ: Er det andre ting du lærte hos Disney?
ED: Den mest vesentlige lærdommen jeg tok med meg fra Disney var å komme over frykten for blankt, hvitt papir, Som storyboardtegner tegnet jeg hundrevis av skisser hver dag, tegnet om igjen hver gang historien ble omskrevet, endret o.l. Ingen enkelttegning betydde noe. Man var bare nødt til å lære å tegne alt hurtig og morsomt, og bare volumet av tegningene man laget gjorde at man overvant all frykt!
TØ: Disney-studioet har fostret mange talenter, innen forskjellige kategorier. Carl Barks er den store Donald-tegneren, som Floyd Gottfredson er det når det gjelder Mikke. Clarence Nasch slo seg stort opp som Donalds stemme. Ub Iwerks, Jack Hannah og Ben Sharpsteen er noen av de mange eminente animatorer Disney har. Møtte du noen gang noen av disse menneskene? Var det et fint miljø å arbeide i?
ED: Jeg traff en sjelden gang Ub Iwerks, Clarence Nasch og Jack Hannah. Ben Sharpsteen var produksjonsleder for både **Fun and Fancy Free** og **Ichabod and Mr.**

Tood, så jeg så mye til ham i de to årene. Ben var en stille, effektiv og samtidig streng kar. Alltid veldig hyggelig mot meg. Han var selvsagt mye eldre enn jeg var, og min rolle var stort sett å lytte mens han gikk gjennom endeløse detaljer med de to manusforfatterne jeg tegnet for. Det er mer i film enn bare morsomme tegninger, og produsentene snakket produsent-prat som ofte kjedet meg grenseløst, men jeg var oppmerksom. Folk som Ben er limet som holder det hele sammen.

Hele denne tiden tegnet jeg for Esquire om natten hjemme, så hvert eneste nummer av Esquire inneholdt flere serier av meg. En dag sa Ben til meg: «Jeg kan ikke skjønne hvordan du får tid til å gjøre alt det arbeidet for Esquire mens du arbeider hos Disney?» Han sa det med et smil, men det gjorde meg nervøs. Hva var det egentlig han mente med det?

Ben var en snill mann. Da han gikk av med pensjon, trakk han seg tilbake til Napa Valley og bosatte seg der, og i fjor døde han. Han var en god venn av Gus Arriola (serietegner) og James Algar, en produksjonsleder hos Disney som er nabo av meg, pensjonert, her i Carmel, California.

TØ: Kan du fortelle litt i detalj om arbeidet ditt hos Disney?

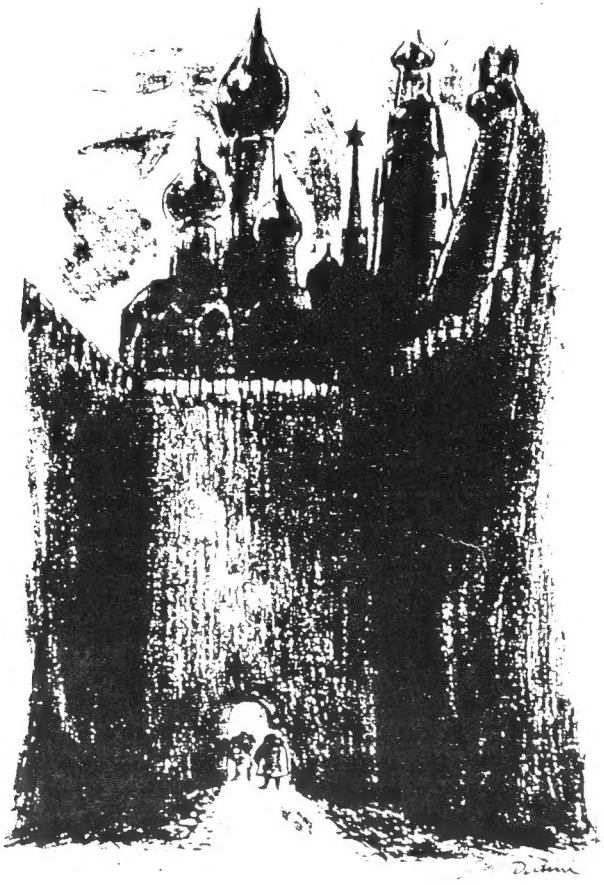

"Will you please stop bothering us, Comrade? You'll read it in 'Izvestia' when we surpass America."

"Sometimes I wonder if we haven't carried ecumenism a bit too far."

ED: I et nøtteskall er det slik: Et storyboard er ca. 1,4 m x 2,8 m og laget av celotex, slik at bildene bare kan skyves på plass. I og med at historien blir skrevet på 12,7 cm x 17,8 cm ark av manusforfatterne, kan skissetegneren bare lage bilder av dem og poengtere historien i bilder, gags osv. inntil det til slutt blir en gigantisk tegneseriestripe. Det går omtrent 54 tegninger pr. bord, kanskje mer, mens man til helaftensfilmene må ha dusinvis.

TØ: Hva slags utstyr bruker du når du tegner?

ED: Jeg bruker kullstiftblyant, flytende blekk og tusj og svart, flytende vannmaling, alle former for svarte stifter til mine svart/hvitt-arbeider. Til farveseriene, bruker jeg Windsor Newton Vannfarver, akryl til Opaquefarvene, og jeg bruker d'Arches, Fabriano og Strathmore papir.

TØ: Fortell litt om hva du gjør nå; hvilke blader tegner du for?

ED: Jeg har hovedsakelig holdt på med politiske/satiriske serier for The New Yorker og Playboy siden 1950. Jeg foretrekker enkeltpanels-serier i svart/hvitt, og farveserier for magasiner og ukeblader.

TØ: Er det serietegnere du har møtt som du vil nevne spesielt?

ED: Jeg har møtt mange serietegnere. Men av de som har betydd mest for meg vil jeg nevne Gus Arriola, som tegner **Gordo**, Hank Ketcham som lager **Dennis the Menace** og Al Parker, som er illustratør. Samtlige tre er nære venner av meg, og har vært, og er, til stor hjelp og inspirasjon.
TØ: Hvordan får du idéene til seriene dine?
ED: Jeg leser avisene for å finne emner og temaer. Deretter tar jeg stilling til mitt eget syn på det jeg nettopp har lest. Så angriper jeg det på den mest humoristiske måten. Og det er den vanskeligste delen. Jeg klukker og klukker for meg selv helt til det eksploderer. Og jeg skriver og omskriver teksten om og om igjen inntil bilde og tekst får meg til å eksplodere i latter. Det er der ens form for humor kommer inn, og det er umulig å forklare det uforklarlige. En «fornuftig» form for humor er avgjørende. Hvis du ikke har det — glem tegneserier og humor!
TØ: Hvor omfattende er utgivelsene av seriene dine?
ED: **The New Yorker** og **Playboy** blir solgt av mange avisforhandlere i Europa, tror jeg, i alle fall på de større flyplassene. Det er mulig at enkelte av de store bibliotekene har samlinger av New Yorker-tegneserier. Det har blitt trykket mange.

Det finnes europeiske utgaver av Playboy, både på fransk, tysk og italiensk. Jeg har tegnet i mange av disse. For ikke lenge siden gjorde jeg en serie for Eurocard. Den skulle brukes i Sverige.
TØ: Hva med fremtiden? Vil du fortsette tegneserieproduksjonen?
ED: Jeg vil fortsette å gjøre det jeg nå gjør til jeg er hundre år gammel, såfremt jeg kan holde meg morsom og i live.
TØ: Hva med et avsluttende råd til unge tegnere? Carl Barks sa en gang at løsningen på å bli en god tegner var å studere og kopiere andre tegneres arbeider. Har du noe å legge til det?

ED: Jeg er helt enig med Barks. Kopiér andre tegnere som du liker. Kunst lærer du i museer. Deretter plusser du på din egen vittighet og visdom. Det er nøkkelen til tegneseriekunsten. Det var i alle fall **min** nøkkel.

Det skal understrekes at Eldon Lawrence Dedini har en stor beundrer i Carl Barks på grunn av seriene sine i Playboy og New Yorker. Barks utpeker dem spesielt som gode, og det er en god attest å få. Ikke for det, Eldon Dedini trenger ikke flere attester på at seriene hans er verdsatt; blant alle prisene han har mottatt, har han tre ganger fått «The Roster Award», fagforeningens (National Cartoonist Society) egen pris i sin kategori. Det er alltid spesielt moro å motta en pris som blir utdelt av kollegene. Så nå er det bare å rusle ned til Narvesen, kjøpe noen eksemplarer av New Yorker og Playboy, og innlemme Eldon Dedini i samlingen.

Eldon Lawrence Dedini bor fremdeles i California, ikke langt unna Carmel Valley og Hank Ketcham, og disse to møtes stadig over et slag golf. Og jeg tror ikke jeg tar mye feil om noen av seriene deres blir til på golfbanen.

HAR DU LYST TIL Å LAGE TEGNESERIER?

AV ANDERS SMERUD – DEL VI

KOMPOSISJON

Når vi hører ordet komposisjon, tenker vi vel helst på musikk, men uttrykket brukes også innen billedkunst. Det latinske ordet componere betyr «å sette sammen». Den måten en kunstner setter sammen et motiv på, er altså hans billedkomposisjon.

Hovedkomposisjonen bør være gjennomtenkt allerede før en begynner å tegne. La oss se hvordan en tegner tar fatt på sin oppgave:

Når han har bestemt seg for et motiv, betrakter han det først nøye for å gjøre seg fortrolig med form og fasong. Så må han velge det utsnittet han vil avbilde, og vurdere avstand, proporsjoner og synsvinkel.

For å lage en god komposisjon, kan det være nødvendig for tegneren å gjøre endringer i forhold til motivet. Han kan omforme, forandre,føye til, utelate eller flytte elementer.

Fig. 1a viser et landskapsmotiv. Tegneren synes at hovedmotivet er godt, men enkelte elementer er han ikke fornøyd med. På det ferdige bildet (fig. 1b) ser vi at en tregruppe er flyttet til høyre, elven er gjort bredere, høyspentmastene er fjernet, og en skybanke er lagt inn for å balansere det hele og gi litt struktur til himmelen. En annen kunstner ville kanskje foretrekke å framheve mastene, mens en tredje ville gå nærmere hytta og la den være hovedmotiv. Mulighetene er mange, men det gjelder å bruke dem med omtanke, slik at det du ønsker å formidle,når fram.

Folk flest er i stand til å se at noe er galt hvis et bilde er spesielt dårlig komponert, men de har gjerne vanskelig for å sette fingeren på hva som feil! Likeledes kan en amatørtegner lage et godt komponert bilde uten å vite noe særlig om komposisjon. Han arbeider så å si «på gehør», prøver seg fram og registrerer rent følelsesmessig om det er noe som «skurrer». Dette er en egenskap som ikke skal undervurderes, men de fleste av oss har bruk for litt fagkunnskap også.

Relativt små detaljer kan skille et middels bra bilde fra et mesterverk. Våre ambisjoner er kanskje mer beskjedne, men kunnskaper er ikke bare for den som vil bli mester!

I del 2 av artikkelserien (T & T nr. 21) satte jeg forsøksvis opp en arbeidsrutine for en serietegner. Her er hovedpunktene i skjemaet.

1. Idé.
2. Kort manuskript (synopsis).
3. Manuskript — Oppdeling i avsnitt og scener, episoder og situasjoner.
4. Layout — Fordeling av bilder, komposisjon av sider og enkeltbilder.
5. Tekst — Plassering av bobler. Utarbeidelse av endelig tekst.
6. Tegning/teksting.
7. Tusjing.

Som jeg nevnte dengang, er dette skjemaet ment som en veiledning i starten. Alle serietegnere utvikler en personlig arbeidsrutine etter hvert. Hovedsaken er at arbeidet følger en viss plan.

Figur 1

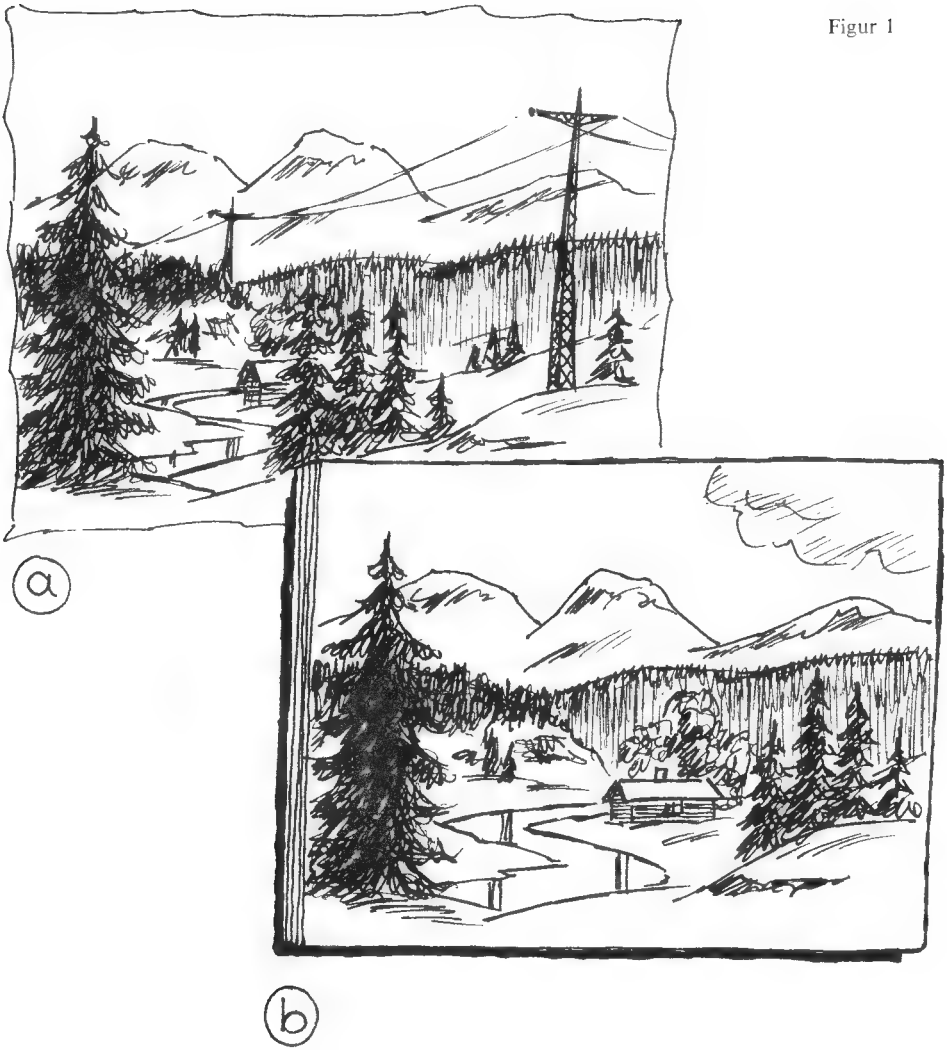

Nå skal vi se nærmere på punkt 4: Layout. Dette er opprinnelig et reklameteknisk uttrykk for skisser til plakater, brosjyrer og lignende. I vår tid har uttrykket fått en mer utvidet betydning. Det brukes blant annet for å beskrive utformingen av tegneseriesider og —oppslag. (Når vi blar i en tegneserie, ser vi to og to sider samtidig. To slike sider danner et «oppslag».)

For å unngå sammenblanding, kommer jeg til å bruke uttrykket «layout» om utformingen av sider og oppslag, mens «billedkomposisjon» eller bare «komposisjon» gjelder enkeltbilder. Du må ha komposisjon og layout i tankene fra første stund når du begynner å tegne. Når manuskriptet er klart, kan ruteinndelingen skisseres. Slurv og tilfeldigheter her kan ødelegge «rytmen» i serien og gjøre leseren forvirret. Konsentrer deg om en episode eller situasjon om gangen og sørg for at den henger godt sammen. Deretter kan du binde hele

Figur 2

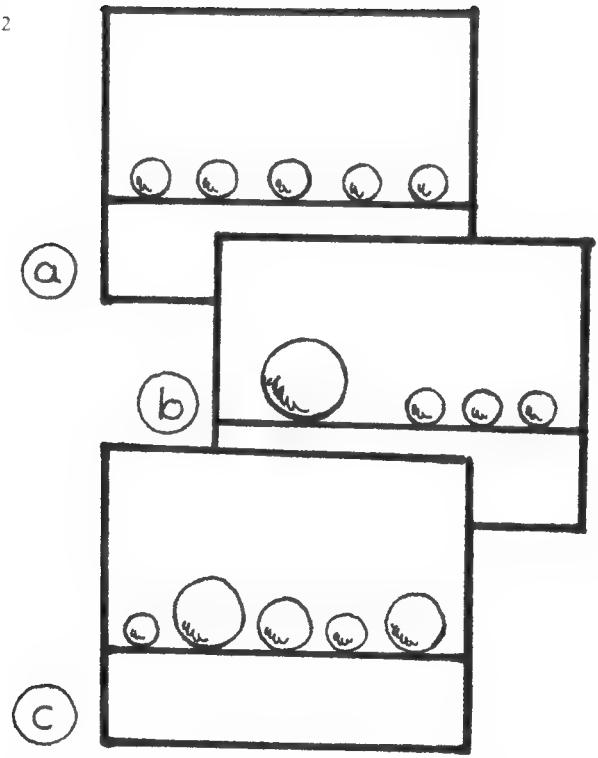

serien sammen, og foreta justeringer.

Det er viktig at du holder en ensartet stil og jevn kvalitet gjennom hele serien. Ikke la deg friste til å lage en mer avansert serie enn at du kan gjennomføre den på en rimelig måte. Det hjelper lite med sider som tar seg flott ut, hvis leseren ikke finner fram! Jeg vil tro at det er best å bli fortrolig med tradisjonell ruteinndeling først, og så kan vanskelighetsgraden økes etter hvert.

Noen eksempler

Tegneserien har lånt idéer både fra film og teater, og den har utviklet helt egne retningslinjer. Dette gjelder ikke minst innen komposisjon. Men hovedgrunnlaget hentes fremdeles fra tradisjonell billedkunst. La oss se på noen illustrerende eksempler:

På fig. 2a ser vi fem like store kuler som er plassert slik at de rent matematisk danner både symmetri og balanse, men oppstillingen er stiv og kjedelig.

Fig. 2b er bedre. Også her er det balanse. Den store kula til venstre veier opp de tre små.

På fig. 2c er det ikke perfekt «matematisk balanse», men den mer tilfeldige fordelingen av store og små kuler gir bildet liv og variasjon.

Som en konklusjon kan vi si at balanse er et relativt begrep i kunstsammenheng. Vi må trene oss opp til å vurdere balanseforhold uten å kjenne vekt, volum eller lengdemål. Til fig. 2c kan det forøvrig bemerkes at det er vanskelig å få en slik fordeling til å virke «tilfeldig», samtidig som den gir et harmonisk inntrykk.

Enten du tegner et skoglandskap, en kø av mennesker, en haug med murstein eller en sammenstilling av kuler, vil du oppdage hvor vanskelig det er å få teningen til å virke ledig og naturlig. Det er lett for å bli noe stivt og oppstyltet ved et slikt bilde, særlig hvis du arbeider etter fri fantasi. Fig. 3a er

et eksempel på dette, snøfnuggene har fått en uheldig fordeling.

Fig. 3b er et forsøk på å gjøre bildet mer ledig og virkelighetstro.

Det som ser ut som en tilfeldig fordeling, kan altså være resultat av nokså bevisst plassering, men det er også en treningssak — et spørsmål om rutine.

Det er flere måter å skape balanse på enn det som er vist i fig. 2. Fig. 4a viser to personer som er plassert på tilsvarende måte som kulene i fig. 2. Dette er ikke noen heldig komposisjon.

På fig. 4b er en bil satt opp som motvekt mot to figurer. Dermed er vi over på et mer praktisk eksempel. Et bilde er jo som oftest bygd opp av flere ulike elementer, som ikke uten videre kan sammenlignes slik vi gjorde med kulene (fig. 2).

Men teorien gjelder stadig. Vi må prøve å oppnå tilnærmet balanse, men uten at bildet blir stivt og unaturlig. Her er det ikke mulig å beregne seg til noe fasitsvar. Vi må stole på vår egen vurderingsevne. Kanskje vi må prøve oss fram med to-tre ulike plasseringer. En slik «prøve og feile-metode» kan være nødvendig når det er vanskelig å forestille seg det ferdige bildet i fantasien.

La oss se på et annet problem. Du har et bilde som ikke er i balanse, og du ønsker ikke å bringe inn flere elementer. Fig. 4c viser én mulig løsning på et slikt problem. Dette bildet hadde i utgangspunktet slagside mot venstre, men så ga jeg terrenget en svak helning, og balansen var gjenopprettet.

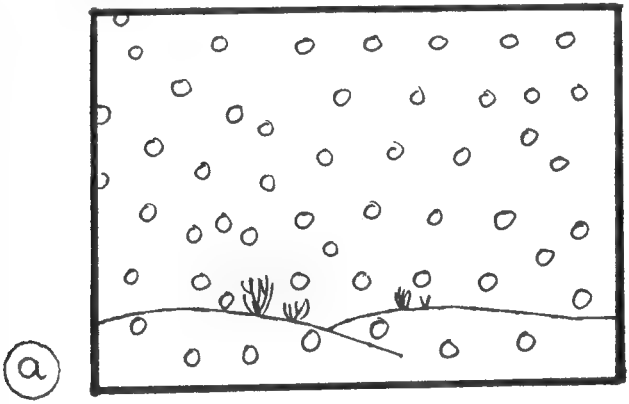

Figur 3

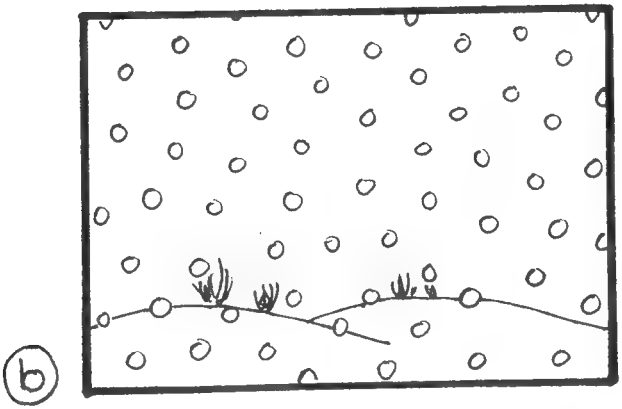

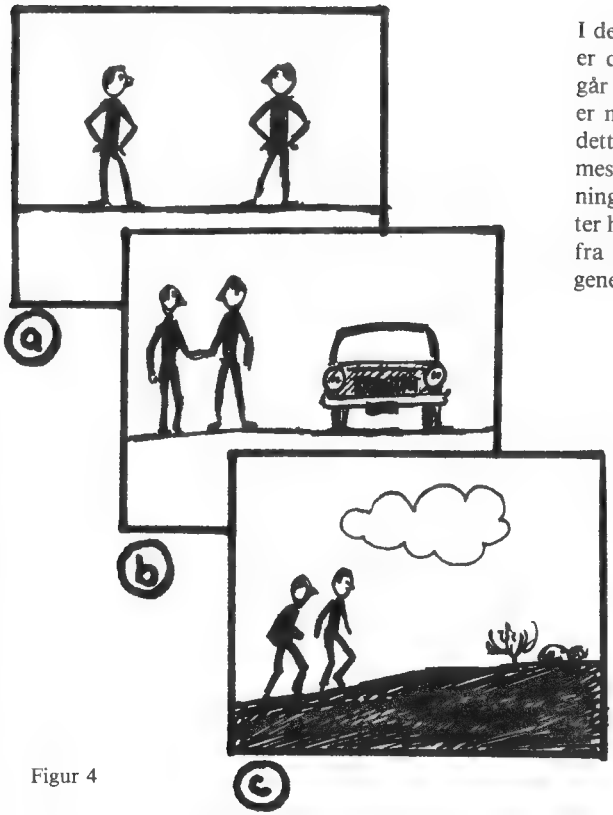

Figur 4

I denne første artikkelen om komposisjon, er det blitt en del betraktninger som ikke går direkte på tegneserier, men jeg tror det er nødvendig med noe bakgrunnsstoff om dette emnet. Neste artikkel består for det meste av eksempler. Noen korte betraktninger og kommentarer vil det også bli. Etter hvert skal vi ta for oss enkelte eksempler fra tegneseriene, der vi betrakter helheten generelt og komposisjon og layout spesielt.

CREEPSHOW — EN FILM OM ET TEGNESERIEHEFTE

Filmen blir i dag tatt alvorlig (og tegneseriene er også godt på vei til det), og dessuten blir populærkulturen tillagt langt større betydning enn tidligere. Hollywood innrømmer gjerne sine tegneserierøtter. Stjerneregissører som George Lucas (**Star Wars** bl.a.) og Steven Spielberg (bl.a. **Haisommer**, **Nærkontakt**, **Jakten på den forsvunne skatten** (prod. Lucas) og **E.T.**) sier åpent at de er inspirert av sine kjære barne— og ungdomsles-

ning. I det siste har en rekke tegneseriefigurer gått til filmen, og da ikke i billige B-produksjoner som i 40 åra, men i dyre påkosta A-filmer med stjerner både foran og bak kamera. Jeg nevner i fleng Supermann, Lyn Gordon, Buck Rogers, Conan, Skipper'n og Annie, og en rekke andre er på vei (Terry og piratene, Dick Tracy, Silver Surfer, Sheena, Mandrake, Alley Oop, Lynvingen og Supergirl).

Regissøren George Romero (kjent fra en rekke mer eller mindre tvilsomme zombie-filmer) og fofatteren Stephen King (faktisk verdens mest leste forfatter for tida) har gått sammen og laget en kjærlighetserklæring til ECs skrekkserier fra tidlig i 50-åra, **Tales from the Crypt**, **The Haunt of Fear** og **The Vault of Horror**.

Det er nettopp et slikt skrekktegneseriehefte som er «hovedpersonen» i filmen. Den begynner med en gutt som er oppslukt av serieheftet **creepshow**. Faren misliker sterkt at sønnen leser sånn skitt, tar det fra han og hiver det i søppelkassen. (Frederic Wertham er ikke død?) Men sånn gjør man ikke med en skrekktegneserie, for tegneserien blir levende. Vi får så presentert de 5 historiene i heftet i en blanding av skrekk og svart humor tydelig inspirert av forbildene fra 50-åra. Filmen er imidlertid litt mer forsiktig enn William Gaines og EC var, den blir aldri direkte ufyselig og tør ikke løpe lina helt ut. Sensur-redsel og ønske om et størst mulig publikum har trolig holdt igjen litt. Likefullt lykkes filmen flere ganger i å gjenskape forbildenes stemning.

Det mest spennende er imidlertid å finne i «språket» i filmen. Her har Romero og King forsøkt å overføre tegneseriespråk til film i langt større grad enn jeg noen gang før har sett på kino.

Hver historie begynner (og slutter omvendt) med en tegning fra heftet som tones over i tilsvarende levende film-bilde. Det er en utstrakt bruk av tegnede forfatterkommentarer i øvre venstre hjørne av lerretet (av typen «Dagen etter»), filmrutene er ofte maskert med typisk tegneserieornamentering, kamera står stille slik at vi flytter oss fra tegneserierute til tegneserierute. Ulike former for laboratoriearbeid har gjort det mulig å erstatte vanlige klipp med sider som blades om og panoreringer fra ei tegneserierute og over til den neste. Outrert bruk av farget lyssetting som underbygger stemninger og personenes følelser, er også brukt på beste tegneseriemanér. I det hele tatt har filmskaperne anstrengt seg til det ytterste for å overføre tegneserienes form til filmlerretet.

Enkelte kritikere har hevdet at innholdet har lidd under dette, og at det har ødelagt filmen. Det er klart at selv om det er svært mange likheter mellom de to mediene, er de langt fra identiske, og det som fungerer i det ene, behøver slettes ikke være vellykket i det andre. Men **Creepshow** er et svært spennende formeksperiment, deler av filmen er riktig vellykket, og jeg er overbevist om at tegneserieinteresserte vil finne mye å glede seg over.

Filmen er ennå ikke importert til Norge. Den hadde premiere i Danmark i januar og gjør stor suksess i London (topper publiumsstatistikkene). Jeg kan ikke skjønne at Statens Filmkontroll vil finne den for voldsom (selv om Else Germeten & Co. neppe vil se på den som GOD film), så mulighetene skulle absolutt være til stede for at også norske film— og tegneserieentusiaster går en opplevelse i møte. Storartet underholdning!

Gunnar Strøm

PS! Som et ytterligere tegn på den nære forbindelsen mellom film og tegneserier, har filmen **Creepshow** selvfølgelig kommet i tegneserieversjon, tegnet av ingen ringere enn Bernie Wrightson.

PS: Etter at denne artikkelen ble skrevet, har Statens filmkontroll totalforbudt filmen **Creepshow** i Norge. Den finnes imidlertid på video.

TERJE TORP
JONAS DAHLSPL 10
4000 STAVANGER

MANKO-BYTTEBLADET....

Norges nest største....foreløpig.....

Foreløpig.....fordi jeg håper at det skal endre seg temmelig snart.....
Men for at det skal skje så må du som i et heldig øyeblikk, fikk øye på denne annonsen gjøre ditt.....Altså, ta pennen fatt og skriv til undertegnede og tegn abonnement.....

Annonsering i MANKO, er som seg hør og bør for et ukommersielt (vel, nesten....) bytteblad.....

GRATIS....

Abonnements-priser!

4nr. 24,— 8nr. 44,—

12nr. 60,—

Jeg har nylig ryddet i samlingen og kan dermed tilby en del for salg.....

Tempo 1966-79.....nesten KOMPLETT
Helgenen 1966-84.....nesten KOMPLETT
Tex Willer 1971-84...nesten KOMPLETT
Gigant/Seriebladet
1966-75...nesten KOMPLETT
Supertempo 1979-83.....KOMPLETT
Tempo album/Pocket...nesten KOMPLETT
Buster 1972-77.....nesten KOMPLETT
Colt 1978-82.....nesten KOMPLETT
Fantastiske fire 78/79.....KOMPLETT
Gigant superbladet 70-82 n.KOMPLETT
Walt Disney klass/Gb.....n.KOMPLETT
Donaldpocket(1.utg.) nesten KOMPLETT
Onkel Skrue 1976-82 nesten KOMPLETT
DONALD DUCK 1948-54.....KOMPLETT

+ ca.3000 andre tegneserier i perioden 1950-84.....
(Binky,Fantomet(200 stk) Lynvingen(80 stk)PPanter, Prærieblad et,Sabotør Q5, Seriepocket,Tarzan,Tomahawk, Vill Vest,Asterix,Edderkoppen, Haukepatruljen,Hulk,Ill.Klass, Kalar,Lucky Luke,Pioner,RRogers, Sprint,Spøk &Spenning,Supermann, Texas,DD's beste historier,WD månedshefter mmm....)
(+ ca.500 US blader som Marvel Tales,Team Up,Peter Parker, Spiderman,Batman,Superman & Heavy Metal.....)

+ 15 Fantomet permer (gamle)
8 Asterix permer

DONALD DUCK(1948-54) selges KUN KOMPLETT,kvaliteten er jevnt over "FINE" (OBS.INGEN av DD heftene er av DÅRLIGERE KVALITET ENN "FINE".....)
Interesserte kan skrive til for mer utførlig liste.....
Eller dere kan sende manko- -liste.....

TERJE TORP
Jonas Dahlsplass 10
4000 STAVANGER
Tlf (045) 52 74 51
Norway

Min MANKOLISTE er blitt redusert til følgende:

Modesty Blaise 1967 (Fn)
Barbarella 1969 (Fn)
Edderkoppen 1983: 7,12 (Mint)
1981: 2 (Mint)
1979: 2,3 (Mint)
1978: 3,4,9 (Mint)
1968: 1 (Mint)
pocket: 1 (Mint)
Blueberry: 8 (Mint)
Fort Navajo: 1,2,4 (Mint)
Pioner 1977: 3,4,8,9 (Mint)
1978: 1,2,3,4,6,8,9 (Mint)
1979: 1,2,4,5,6,9,11 (Mint)
1980: 1 (Mint)
+ Pioner 1983/4: 23,25 (Mint)
Agent X9 (Mint)
1975: 2,4,6
1976: 3
1977: 1,2,4,7
1978: 3,4,7,8,9,10
1979: 1,2,4,5,6,7,9,12
1980: 1
1981: 13
1983: 10,11

Er også interessert i:
USA: AXA (Alle)
Dansk: Specialcomics nr.5,7

FANTOMET-INDEX NR.2

Fa-index nr.2 inneholder det samme som nr.1 + prisforslag,kvalitetsbedømmelse,alfabetisk index for bi-seriene, index 82/83 m.m.

EN SERIE OM SERIER!

Tegneserier er en av de mest utbredte typer lesestoff i de vestlige land. Til tross for dette er kunnskapene om dette mediet svært mangelfulle.

EN SERIE OM SERIER som nå utgis er et forsøk på å rette på dette. For første gang får man nå på norsk en bokserie som behandler tegneserier på samme kritiske måte som er vanlig for andre media og kunstarter. Hver utgave tar opp et bestemt tema – for eksempel en tidsperiode eller en genre. Alt er skikkelig presentert og analysert av Horst Schroder. Hver bok har en fyldig bibliografi over originalpublisering og norsk eller skandinavisk utgivelse, samt god litteraturoversikt for de som måtte ønske å lese mer om bestemte temaer

DE FØRSTE TEGNESERIENE tar for seg serienes fremvekst i amerikanske aviser og skildrer utviklingen fram til de første eventyrseriene ved begynnelsen av 1930-årene. Her vil vi finne mange kjente og kjære figurer, men også mer kunstneriske og eksperimentelle serier.

FREMTIDEN I SERIERUTER handler om kjente science fiction-serier, men også nye, spesielle serier, hvor form og innhold avviker sterkt fra de gamle avisseriene, tas opp til behandling. Spesielt fremstående tegnere er viet egne kapitler.

HORST SCHRÖDER (f. 1943) er internasjonal kjent som tegneserieekspert, og har bl.a. en doktorgrad i amerikansk litteraturvitenskap og mange års erfaring som kulturskribent og kritiker.

Kr. 84.- pr. bok

semic/NORDISK FORLAG AS

BESTILLINGSKUPONG KR 84,- pr bok

Vennligst send meg følgende bok snarest.

EN SERIE OM SERIER av Horst Schroder

- ☐ 1. De første tegneseriene
- ☐ 2. Fremtiden i serieruter

Jeg ønsker å betale på følgende måte

- ☐ Beløpet blir innbetalt på postanvisning og jeg får bøkene fritt tilsendt
- ☐ Bøkene blir sendt meg i oppkrav og porto og oppkravsgebyr kommer i tillegg.

Navn. . . . . .

Adr . . . . . .

Poststed . . . . . .

Kupongen sendes SEMIC/Nordisk Forlag A.S, Postboks 4, 1601 Fredrikstad.

TRONSMO'S
NYE STORE
TEGNESERIE
KATALOG
KOMMER I MARS!
SKRIV OG BESTILL!

TRONSMO
bokhandel

Kristian Augustsgt. 19
postadresse:
Postboks 6897
N-0130-OSLO 1
St. Olavs plass

GRAFISKE DRØMME

"GRAFISKE DRØMME" ER MANGT OG MEGET -- FØRST OG FREMMEST TEGNESERIER (50%), INTERESSANTE ARTIKLER, OG DE VARMESTE NYHEDER FRA DANMARK, USA, OG FRANKRIG -- MEN OGSÅ SERIE-BØRS, BREVKASSE, QUIZ, OG ANMELDELSER I LANGE BANER !!!!

GØR SOM DE NYE TITANER -- KØB "GRAFISKE DRØMME" I DAG !

60 SIDER -- OFFSET -- KUN KR 12,- -- FRA DET NYE FORLAG NUNATAK, ØSTERBÆKSVEJ 91, v. 27, 5230 ODENSE M -- ZNORK! GIRO 4 36 11 72 "NEW TEEN TITANS" COPYRIGHT DC COMICS.

NR 1 ER UDKOMMET!!

ANMELDELSER

ved Jon Gisle

Albert Uderzo:
ASTERIX & SØNN
Asterix-album nr. 27
48 s.
Kr. 23

Gamle tegneseriesuksesser dør aldri. I sitt 25. år, og lenge etter at den ene av hans fedre, René Goscinny, døde, lages det fremdeles nye Asterix-album. Men serien er liksom ikke hva den var. Om det skyldes Goscinnys død eller at den brave galler begynner å lide av en naturlig alderdomssvakhet, skal være usagt, men oppfinnsomheten og detaljrikdommen fra gamle dager er borte. Historien er rutinemessig bra tegnet, men den er bare sånn passelig morsom og bare litt spennende. For tittelen til tross skjønner vi raskt at Asterix ikke kan ha gjort noe så uhørt (i tegneseriesammenheng) som å bli far.

Endog kvaliteten på overdrivelsene synker. Selv den mest usannsynlige historie bør ha en indre logikk, slik at påfunnene blir sannsynlige innenfor seriens egne rammer. Dette fikser ikke Uderzo når han lar selveste Kleopatra dukke opp i gallerlandsbyen. Den er rett og slett for tjukk.

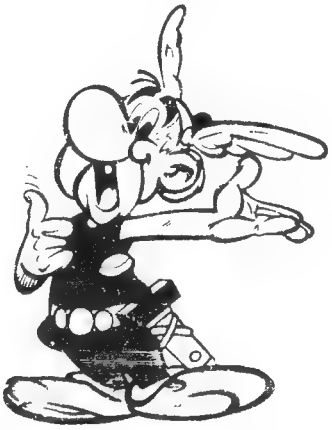

Håkon Aasnes:
SEIDEL OG TOBRAM
NTFs årsalbum 1983
36 s.
Kr. 15

Dette er det tredje albumet i Norsk Tegneserie-Forums utgivelsesprogram med norske tegneserier. Og for annet år på rad dreier det seg om Håkon Aasnes' Seidel og Tobram. Albumet inneholder to historier. "Frysern" fra 1981 er et høydepunkt i Aasnes' produksjon. Det er en psykologisk komedie om en mann som har konstante frysetokter fordi han a. har vært i et skipsforlis, og b. er blitt sviktet av sin forlovede. Han blir kurert når han c. treffer igjen forloveden, som d. hiver ham i svømmebassenget.

Den andre historien, "Arven fra Amerika", er en av Aasnes' første - fra 1971. Heller ikke den er dårlig; den er kanskje litt mer pratsom, men oppfinnsomheten er den samme. "Arven fra Amerika" avslører for øvrig hvordan Seidel fikk sitt forlorent fornemme utseende med flosshatt og snippkjole.

Albummet fins ennå på lager og kan bestilles fra Norsk Tegneserie-Forum, postboks 2952, Tøyen, Oslo 6.

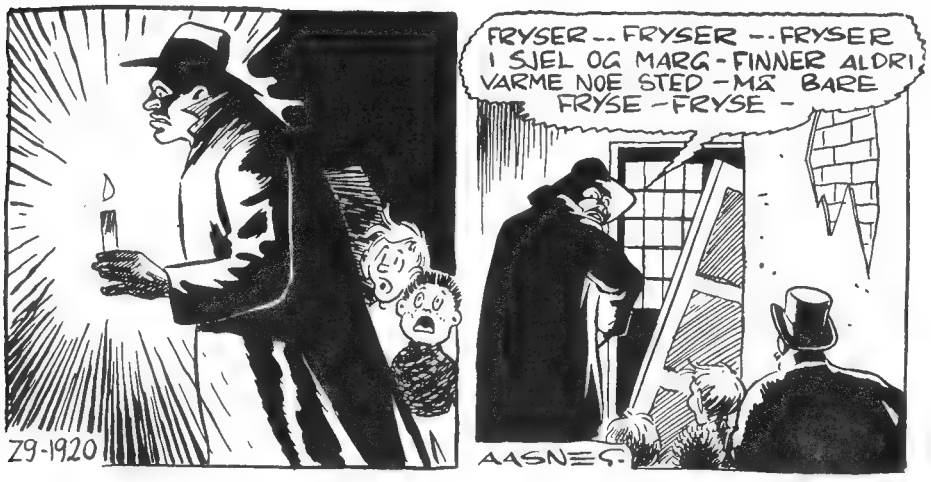

F'murr:
ULLKORN nr. 1
HELT PÅ VIDDENE
48 s.
Kr. 20

Sauer er ålreite dyr. Det synes iallfall den franske (belgiske?) serieskaperen F'murr, som nå har fått en del av sine korte tosiders historier oversatt til norsk under tittelen Ullkorn.

Om F'murr (han signerer med opptil 4 r-er alt etter hva han er i humør til) vites intet annet enn at hans franske forlag er Dargaud, at han har et særdeles fordomsfritt forhold til sauer, og at hans serier er noe av det mest surrealistiske som har funnet veien til det norske marked. Hjemmet har, ved å utgi Ullkorn, vist en sjelden vilje til å satse på noe uvanlig.

F'murr har skapt et eget kosmos befolket av en saueflokk, en gjeter, en gjeterhund, en løve som prøver å finne seg sjæl, en sfinx som lengter hjem til Egypt, og en sløv sanktbernhardshund fra nabogården. Sauene er intelligente. Mest intelligent er Einstein, som holder forelesninger for de andre om relativitetsteorien og ellers går rundt og mumler "E = MC^2". Relativt intelligent er også MacHavenshnockbulltoch, som blir møtt med et "Prosit" hver gang hun presenterer seg. En personlighet av det mer brutale slaget er væren Ullstein, som har gått halve livet og lurt på hva de to krokete dingsene han har på hodet, skal brukes til. Da han oppdager det, blir han

maktmenneske - unnskyld: maktdyr - og bruker dem til gagns. Og så er det Trofast, som ikke er bikkja, men en sau som apporterer og gnager på kjøttbein, og så er det Solveig og Blindveig, Hanrei og Hunrei, Ullfrid, Gullfrid, Rullfrid og Annifrid, Ulla, Tulla,

Krulla og Fanitulla osv. osv.

Innfallene er mange og absurde, og oversetterne har tatt godt vare på dem. Einstein går rundt med følgende tatovering i ulla: "Til min teori. Evig din". På gjeterhundens bryst står det: "Til min hyrde. Evig din", hvilket får gjeteren til å sette opp dette skiltet: "Forsiktig! Hunden overdriver!"

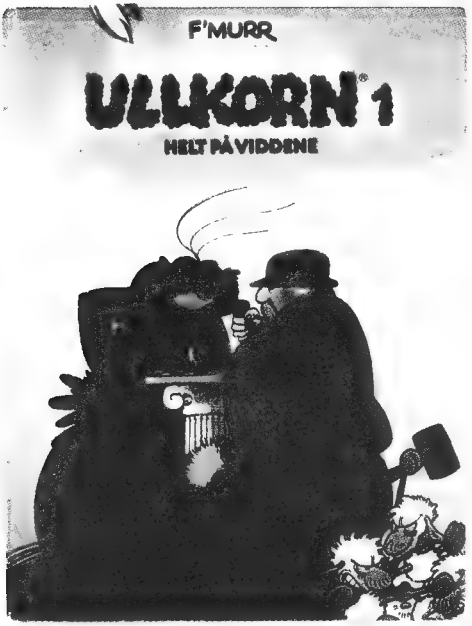

Av og til blander F'murr andre mytologier inn i sin egen. En kveld kræsjer et småfly oppe i fjellene. Mens flyveren står og ser mismodig på vraket, kommer en liten gutt med flagrende skjerf og vide bukser bort til ham og sier: "Mannen... Kan ikke du tegne en sau for meg'a?" Flyveren har ingen sans for forslaget. Natten går, og den lille prinsen - for han er det selvfølgelig - holder på å plage livet av ham med maset sitt om sauer. Til slutt flykter flyveren, og havner ved daggry midt i Einsteins fysikkforelesning for 200 sauer.

F'murrs tegninger er grove og virker nesten uferdige. Dette gjør at både tegninger og tekst vekker svake assosiasjomer til George Herrimans berømte klassiker Krazy Kat. Den norske oversettelsen er ved Svein Erik Søland og Harald Dyrkorn (det heter han faktisk, ja), og de har vært flinke til å få fram Ullkorns gullkorn. Jeg har sjelden sett en tegneserieoversettelse som har virket mer gjennomarbeidet. Dårlige blødmer forekommer så å si ikke.

Jeg tror det eneste negative som kan sies om dette albumet, er at fargene er glorete. Hjemmet har stadig problemer på dette området. Men for all del: Kjøp det! Og vi venter i spenning på neste nummer: Ikke et får bedre.

En kunstart som

styrker identiteten

Fremdeles har folk ofte er motsigelsesfullt forhold til tegneserier. Noen aksepterer dem som en egen uttrykksform, mens andre gir dem skylda for alt som er galt. I nordisk sammenheng ser vi disse to måtene å forholde seg til serier på avspeilet i situasjonen i Sverige og Finland.

I Sverige har Kulturrådet siden 1975 gitt støtte til produksjon av svensktegnede kvalitetsserier. Beløpet har i perioden steget fra 114 000 til 365 000 svenske kroner. Takket være støtteordningen har det blitt publisert en rekke fine tegneserier. Det lesende publikum er blitt mer og mer kvalitetsbevisst.

I Finland er man mer opptatt av å fordømme seriene enn av å støtte dem. I 1980 kom det en innstilling fra en barnekulturkomité som foreslo en egen straffeskatt på alle tegneserier. Komiteen mente at tegneserien

Om tegneserier i de nordiske land

Av Heikki Jokinen

som kunst- og uttrykksform generelt burde fordømmes. Om dette forslaget hadde blitt til virkelighet, ville det ha vært enestående selv i verdenssammenheng.

KOMMERSIELL OPPRINNELSE

Hvorfor er det så mye diskusjon om tegneserier, og hvorfor er både diskusjonen og de forslagene som blir satt fram, så fulle av motsigelser?

Våre dagers tegneserier er nesten uten unntak kommersielle. De bli publisert av store konserner ut fra profitthensyn. De første seriene ble til i USA i slutten av forrige århundre som et trumfkort i den voksende dagspressens konkurranse om leserne. Det kommersielle utgangspunktet førte til at innholdet måtte bli underholdende.

Filmen har et lignende opphav. Til å begynne med var den bare underholdning, men senere er den blitt allment anerkjent som kunstart. Det er det samme som er i ferd med å skje også med tegneseriene, selv om det skjer atskillig senere enn med filmen, som er om lag like gammel.

GODE OG DÅRLIGE SERIER

Tegneseriene blir ofte kritisert for å være masseunderholdning, for sin voldsomhet, for å gi barna et fattigere språk og føre til analfabetisme.

Beskyldningene er ikke grunnløse. De serieblader som kommer ut her i Norden, inneholder serier som ofte er dårlig tegnet. De formidler et galt verdensbilde, og de har voldelige tendenser. Et helt annet spørsmål er om det er selve tegneserien som uttrykksform som bør få skylda for dette. Det bør den ikke. Man må skille mellom form og innhold. Det fins gode og dårlige tegneserier, akkurat som det fins gode og dårlige bøker, filmer, plater osv. Feilen ligger i at nettopp de tegneseriene som er på mar-

kedet hos oss, er av svært lav kvalitet. Det er jo ikke pianoets feil om pianisten eller komposisjonen er dårlig.

Når man snakker om skadelige virkninger av tegneserier, er det ikke seriene som sådan, men de dårlige seriene, som er årsaken.

SPRÅKET I BOBLENE

Dessuten er det på sin plass å minne om at utvalget av gode tegneserier er større enn mange aner. De masseproduserte bladene utgjør heldigvis ikke hele markedet. Serier med bedre tegninger og innhold blir som oftest trykket i albumform, og de beste kommer stort sett fra Frankrike eller Belgia. Disse to landene er de kunstnerisk ledende innenfor tegneserieindustrien.

En påstand som later til å ha blitt allment godtatt uten nærmere analyse, er at språket i tegneseriene er dårlig. De faktiske forhold er imidlertid at i dårlige serier er språket dårlig, akkurat som det er det i dårlige bøker. Men gode tegneserier, som Hergés Tintin, for eksempel, har et meget rikt språk. I Frankrike er det gjort undersøkelser som viser hvor mangefassettert språket i tegneseriene er.

I alle de nordiske land har man de samme problemer med å stable på bena et alternativ i form av serier laget i våre egne land. De importerte seriene er relativt billige. Forlagene er lite interessert i å kjøpe produkter av sitt eget lands tegnere, for det blir dyrere. Når tegnerne så ikke får se sine arbeider på trykk, blir de frustrert. Det er få som gidder å tegne for skrivebordsskuffen i årevis. Og folk som ikke tegner kontinuerlig, utvikler seg heller ikke.

ISLAND: BISI OG KRIMMI

Det fins ikke mange tegneserier av islendinger. Salget av amerikanske og danske blader på originalspråket er stort. Men islendingene har en tendens til å foretrekke album framfor blader. Markedets beskjedne størrelse tatt i betraktning er utvalget av album både stort og av høy kvalitet. Forlagene Fölvi og Idunn har hatt et nært samarbeid med Carlsen/if i Danmark. Tyngden av albumseriene ligger på fransk-belgiske produkter.

Den kanskje mest kjente islandske tegneserien er Sigurdur Orn Brynjolfssons Bisi og Krimmi., som har gått i avisen Morgunbladid i noen år. Den foregår i et fengsel og handler om to skurker. I serien finner vi en blanding av ulike elementer: ren humor, ordsofismer og politisk karikatur.

– På samme tiden som Myrenggubben lå inne i skogen og pintes av anger og ruelse, sprang Gurine i Røyskattlia på svarte livet nord-over bygdevegen. – Hun hadde kommet forbi Myrenga og sett at gubben sjøl sto på kne nede i jordet og skjøt på glassrutene, og hun hadde også hørt det stygge hylet til Geline. – Det var klart som dagen at nå hadde Myrenggubben mistet vettet!

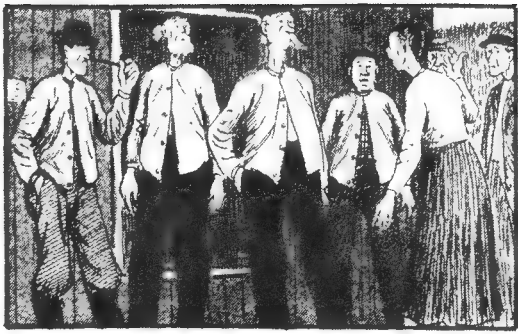

– Hun traff ikke på folk før hun kom til bua hans Laurits kremmer, men der sto både Bustenkjold og Plassbakk-kallen og hang. – Ja, han var der Bernt skomaker og, og en del andre karer oppe fra grenda. – I jøssus namn, skynd dere, hikstet hun og snappet etter været. – Myrenggubben er blitt gal og ligger og skyter ut glassrutene sine. – Han har visst skutt ho Geline!

– Det ble stille i karflokken og en og annen spyttblinken falt. – Er det sikkert du så rett; da? spurte skomakeren spakt. – Så sikker som je ser deg nå, din tusseladd, hekset Gurine og korset seg på halsen. – Og hvis dere itte skynder dere nå og tar affære, så skyter han ned heile grenda, gaulet hun.

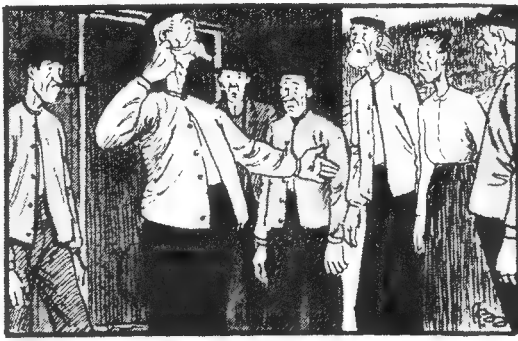

– Ja, folkens, slike meldinger må vi itte la gå upåaktet hen, sa Bustenskjold og snodde bartene. – Vi får undersøke saken og ta våre forholdsregler, sa han. – Er det noen som kan skaffe et rep? – Det kan je, sa Plassbakk-kallen og la tilbeins opp mot kåken. – De andre ga seg til å vente, for uten rep gikk det ikke an å gå på en gærn mann!

Jens von Bustenskiold

Også Ragnar Lár og Gísli J. Asttorsson har fått sine serier på trykk. Det de får i honorar, er det samme som avisene betaler for utenlandske syndikatserier, så det å tegne serier på Island må betraktes som en ren hobby.

NORGE:

TEGNESERIEPRISEN

I Norge fins det et statlig utvalg for tegneserier. Siden 1972 har utvalget forsøkt å støtte norske serier ved årlig å dele ut en pris til beste

Håkon Aasnes, en av de norske tegneserieprisvinnerne.

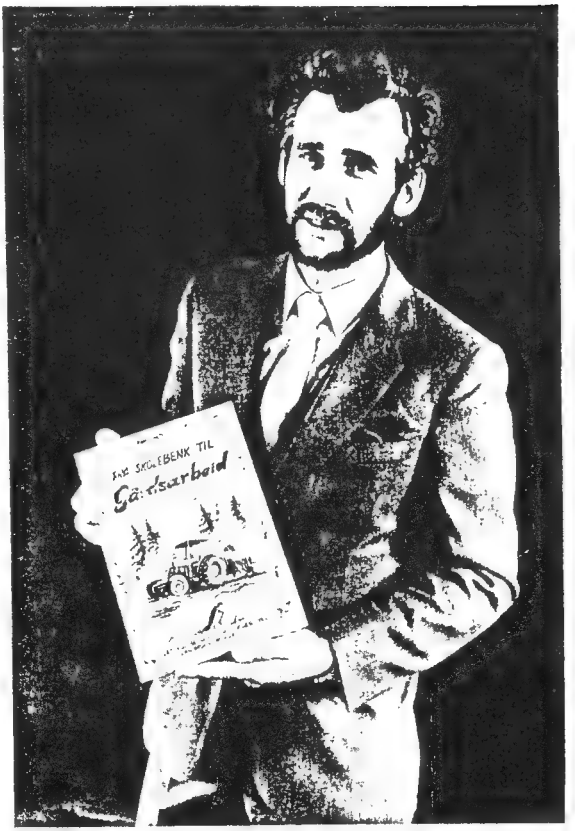

norske tegneserie for barn. Noen annen form for offentlig støtte til tegneserier fins ikke i Norge.

Noen av de klassiske norske seriene blir fremdeles laget, men ellers er tilbudet relativt lite og ensidig. En av de mest populære og langlivede norske tegneserier er folkekomedien Jens von Bustenskiold . Den startet i Arbeidermagasinet i 1936 og fortsatte i 35 år. Senere er den blitt trykket i et eget blad.

DANMARK: StTORM P., MIK OG MILTON

Danmark er det ledende land i Norden når det gjelder tegneseriekultur. Det blir trykket mange danske serier, og utvalget av utenlandske serier er stort og av god kvalitet. Nye album kommer vanligvis tidligere ut i Danmark enn i de andre nordiske land.

Kjente klassiske tegnere er Storm P. (Robert Storm Peter-

DU FÅR SKAM RIGELIGT SELV, MEN DU MÅ OGSÅ TÆNKE PÅ ANDRES LYKKE! VI HAR EN DEL ERFARING, SÅ VI FORESLÅR OS SOM DINE RÅDGIVERE...
...ØH...

Freddy Miltons Hakke Hakkespett. Man ser klart påvirkningen fra Donald-tegneren Carl Barks.

sen) og mannen bak Ferd'nand, Mik (Henning Dahl Mikkelsen).

Blant de mest kjente nyere tegnerne er Ole Munck Rasmussen, som tegner den opprinnelig svenske serien Felix, og Peter Madsen, som lager Valhall, en serie som bygger på gammel skandinavisk mytologi. Claus Deleuran er en mester når det gjelder samfunnsengasjement i tegneserier. Hans første serie var Thorfinn (1969). Hans andre album, Rejsen til Saturnus, handlet om en dansk soldattropp som havner på romferd. Senere har han laget krimhistorien Firestone og Pirelli sammen med broren Thorben.

En annen kjent dansk tegner er Freddy Milton. Han er allsidig og har blant annet laget Donald Duck, Hakke Hakkespett og noen fine realistiske serier. Milton utgir dessuten bladet Carl Barks & Co., der man konsentrerer seg om analyse av Disney-serier og -filmer.

Rejsen til Saturn.

(Avsnittet om Norge er forkortet. Annen del av denne artikkelen kommer i neste nummer. Oversatt av Jon Gisle.)

REDAKSJON DONALD

Disneys TV-kanal har fått Marsy Award for sin markedsføring i 1983. Prisen deles ut av Southern California American Marketing Association.

(OLDS)
For den som samler på Disney-rariteter, forsøk å få fatt i **TIME Magazine** fra 27. desember 1937. Der står en stor artikkel om Disney.

Allerede i juni 1983 passerte Tokyo Disneyland 2 millioner besøkende. Pr. september var antall besøkende steget til 4.5 millioner og dagsrekorden (total rekord til alle tider for samtlige Disneys parker) 94373 besøkende på en dag.

MORE NEWS
«Micky Mouse activity center» reklamerer med picnic for de ansatte. For $ 5.- får man Så mye øl man vil
Så mye vin man vil (nytt av året)
Mannlig slave-auksjon
Forbryter-jakt, og
Så mye mat man vil.
Ikke dårlig. Dette var noe for T & T's redaktør å ta til etterretning. Det er oss abonnenter han lever av. (Tor har gratisabonnement. Red.)

Snehvit og de 7 dverger ble nyutsendt i 1983, og spilte inn over 15 millioner dollar på de første 10 dager. Filmen ble satt opp i Norge i desember, og var for første gang dubbet til norsk.

I USA har magasinet Bullboard offentliggjort en rapport som viser at blant USA's 10 mest solgte videokassetter ligger **Alice in Wonderland** som nr. 9 og **Winnie the Pooh** som nr. 10.

Snehvit og de 7 dverger er laget i porselen av en den italienske kunsteren Enzo Arezenton. De er til salgs i amerikanske antikvariater, og et begrenset antall, 2.500, er å få kjøpt. Ytterligere opplysninger fåes hos Disney-konsernet i Burbank, USA, om noen skulle ønske det. Et sertifikat på ektheten og kvaliteten følger hver figur.

Disneys TV-kanal har kjøpt 5 helaftensfilmer fra Dargaud, med Asterix og Lucky Luke. Pussig, ...de burde frykte konkurranse.

Hope Rodino Powell er død. Powell var ansatt i Disneys ink and paint-department 1958-1971.

Ron Howard er i ferd med å produsere en ny film for Disney. Filmen, som skal hete **SPLASH**, regnes som en liten risiko for Disney pga. enkelte naken-scener, noe som aldri har forekommet før i Disney-filmer. Ron Howard selv mener at risikoene er små. Han sier det er ren familiefilm. Handlingen er om en havfrue (Daryl Hannah), og filmen kommer i begynnelsen av 1984. Howard mener den vil appellere til et langt større publikum enn Disneys andre "live action" filmer.

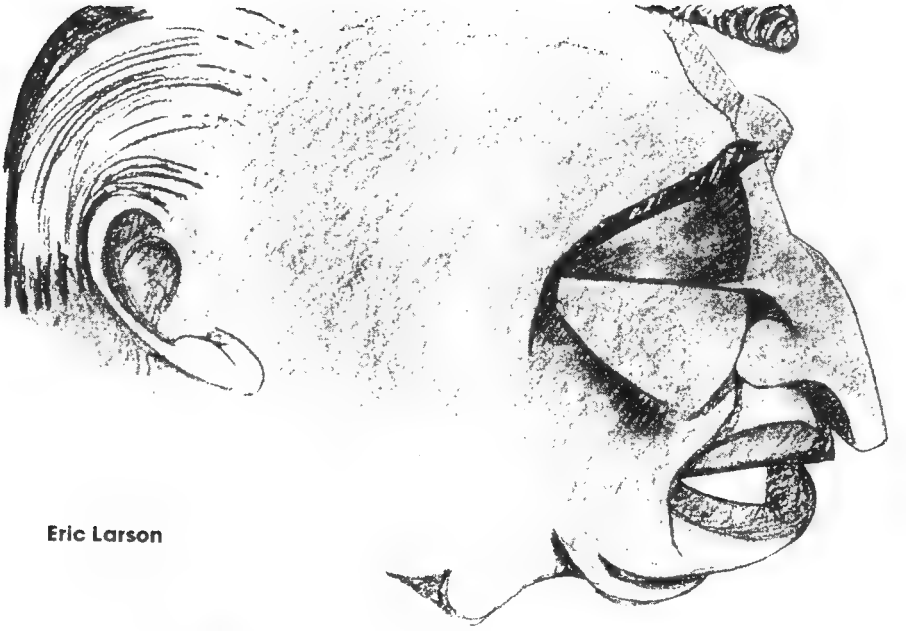

Eric Larson

Walt Disney

Disney-studios har holdt en intern utstilling av karikaturer til glede for sine ansatte. Eksempler på dette sees over.

18. november 1983 fylte Mikke Mus 55 år. Gratulerer! (19. november samme år fylte Jon Gisle 35. Gratulerer! Red.)

Art Stevens, et muliti-talent innen animasjon, går av etter 40 år hos Disney.

Siste nytt fra skøytearenaen: Walt Disney har startet «Magic Kingdom on Ice». Trolig 6.0 i utførelse og 6.0 i innhold.

Jessica Lange har tegnet kontrakt med WDP om hovedrollen i en ny film, **Country**, som skal handle om vanskeligheter for dagens bønder ....

Også en annen ny film fra WDP er under oppseiling, **Return to Oz**. Den er ikke basert på/er ikke noen fortsettelse av M-G-M's gamle 1939-klassiker **The Wizard of Oz**, men vil bygge på personer fra Oz-bøkene med ny image.

Et brev i Los Angeles Times som svar på en artikkel om **Snehvit** lød: «La oss nyte eventyr for hva de er, ...eventyr. Jeg blir syk av alle forklaringene og skjulte meningene visse radikale grupper finner i disse harmløse fortellingene. La oss **arbeide** med vår tids problemer, ikke lete etter unnskyldninger i fortiden.»

Tor Ødemark

Brevkasse

DONALDISTISKE GJENTAGELSER?

Etter å ha lest anmeldelsen av Donaldisten 22 i siste T & T, sitter jeg igjen med følgende inntrykk: Når Jon Gisle leser om donaldistiske tegner-identifikasjoner (i dette tilfelle av italienske tegnere), donaldismens utvikling i Skandinavia osv., sitter han igjen med følelsen av å ha lest det ti ganger før. I grunnen merkelig at en som selv utgir et blad om tegneserier, ser ut til å ha gått lei av oss donaldisters forsøk på å identifisere tegnerne. Men jeg tror årsaken er at Jon Gisle rett og slett er lei av donaldismen.

Jeg tror at den som leser Donaldisten, både før og efter at Egil Stenseth overtok som redaktør, vil finne **svært** mye nytt stoff. Den donaldistiske bevegelse **har** klart å fornye seg.

Ikke desto mindre er det blant oss donaldister selvsagt også interesse for **gammelt** stoff. Ikke bare for gamle donalder, men f.eks. gamle nummer av Donaldisten. De eldre numrene er trykt i både 2 og 3 opplag. Så er ikke tilfelle med vårt spesialhefte **Hvordan samle på Donald Duck**, som til gjengjeld finnes i opptil flere piratutgaver.

Gisle skriver at Donaldisten befinner seg «i konflikt- og skjæringspunktet mellom den opprinnelige donaldismes sarkastiske form, og den tunge, alvorlige, rotnorske trend som har preget mesteparten av donaldistbevegelsen gjennom dens forbausende lange historie». Dette er langt på vei riktig, og det er vel der Donaldisten alltid har befunnet seg. Jeg tror denne brytningen mellom de to hovedretninger innen norsk donaldistbevegelse vil vise seg fruktbar, at den vil gjøre Donaldisten til et stadig bedre blad.

Med vennlig donaldisthilsen, *Pål Jensen*

(Generalsekretær i Gammeldonaldismens Venner, og fhv. red. av Donaldisten).

Det var slett ikke min mening å starte noen debatt om sensur i tegneseriene— det var heller en personlig ytring. Men temaet er interessant det! Selv om tegneseriemediet er mere interessant. Har nettopp lest nr. 17 av **Blueberry** og for en fart, story og for noen tegninger som Char. og Gir får til.

J. Gisle spør meg om jeg er enig i at Dagbladet stoppet Bjørn Morisses **Glåmrik** pga. overtramp i forbindelse med TV-serien **Holocaust**. Nå må jeg innrømme at jeg ikke har sett de aktuelle stripene i Dagbladet — personlig kan jeg ikke fordra den avisen, det er grunnen, annet enn når jeg må. Med det jeg har sett av Morisse, er han en dyktig tegner og ordstilist. På den bakgrunn var det uheldig å stoppe serien. Enhver person som er avhengig av å skape ord, bilder, tegninger osv., enten en er lærer, forfatter eller for den saks skyld prest som jeg, **vet** at ikke alt blir like bra. Etterpå er det bare selvkritikk som kan avhjelpe dette, men det som er offentliggjort kan vel bare rettes opp med en forklaring eller beklagelse eller om en har anledning til videre utvikling av temaet i korrigert form ved neste korsveg. Så vidt jeg husker benyttet Glåmrik en uheldig bemerkning om at jødene «gasset seg». I forbindelse med Holocaust-serien smakløst!! Eller mulig dårlig teft hos Morisse for elementær psykologi. Poenget er nemlig at en konsulent burde ha luket vekk den «stripen», aller helst for godt! men om den hadde blitt publisert i dag, ville bare noen få ha reagert. I forbindelse med tragedien på skjermen ble reaksjonen for sterk og Dagbladet overreagerte. Dårlig «timing» ødela for hele serien, vil noen si, det er riktig — men det bortforklarer ikke at «stripen» var mindre god.

Men sensur — det høres så fælt ut det. For å si det med Ludvig: «Det er fal'i det».

Igjen takk for et blad som bare blir bedre og bedre!

Vennligst *Karl Frode Hilton*

BOBBLA

i Text & Tegning

Bobbla' bilag
nr. 1/84

Bobbla's redaksjonelle leder

Nye navn

Brev

Anmeldelser

Tegneserieteorier

ARGH!?

Norsk animasjonsfilm

JO LIE HAR ORDET...

I år kom det ut 10 norske tegneseriehefter til jul. Tradisjonen med å gi ut tegneseriehefter til jul er gammel i Norge. Det eldste norske heftet som jeg vet om kom i 1913 og het "Per, Kari og Søren på tur til Kristiania og på reise i Amerika!" Det var tegnet av den senere teatermaleren Gunnar Tandberg. Det varte noen år før neste norske hefte kom ut, antagelig var det i 1917. Fra denne tida kom det ut norske tegneseriehefter nesten hver jul. Skomaker Bekk og tvillingene hans kom med flere hefter i 20-åra. Tvillingene var like rampete som Knoll og Tott, men skøyerstrekene deres var langt mer realistiske enn de til Rudolf Dirk. Nils og Blåmann dukket opp som hefte i 1928, tror jeg, og kom nesten hvert år ut i 60-åra. Andre gjengangere var heftene om bjørnungen Brumle. Tar vi et år under krigen, kunne vi kjøpe disse heftene i desember: Nils og Blåmann, Brumle, Smørbukk, Tuss og Troll, Vangsgutane, Knut Berg på eventyr,Ola Nordigard og Stomperud. Dette er hele åtte hefter. Alle er nytegnet for året. Det eldste Nils og Blåmann hadde kommet ut i 16 år, ingen av de andre er mer enn åtte år, og i 1944 kom Tuss og Troll for 1. gang.

Ser vi på årets ti hefter er det: Nils og Blåmann, Smørbukk, Tuss og Troll, Vangsgutane, Stomperud - disse fem kom altså ut i 1944, 2 a. dem er opptrykk av tidligere utgaver - årets Vangsgutane kom ut under krigen. Så har vi Jens von Bustenskjold som er opptrykk av Magasinets serie fra slutten av 50-åra. De s s e fire heftene er Dagros, Seidel og Tobram, Olsenbanden og Truls og Trine redder jula. Helt nye er de to siste heftene, nytegnet av året. Men gamle travere er Smørbukk, Tuss og troll og Stomperud.

Hele 10 norske hefter til jul er en rekord. Skal vi være glade for den? Vel, vi har fått to nyskapninger, selv om Olsenbanden har kommet ut på film. Dog er produktet norsk og historien

helt ny. Likevel kan vi vel ikke si at norsk tegneserie-kunst blomstrer selv om vi vet at det ligger mye bra tegneseriestoff rundt i skuffene til unge og lovende menn - ja, for de aller fleste tegneserieskapere er menn i Norge.

Disse ti tegneseriene er laget av åtte tegnere. Håkon Aasnes har laget årets Smørbukk, Seidel og Tobram og Olsenbanden. Tre av tegnerne er døde forlengst: Jens R. Nilssen (Vangsgutane) døde i 1964, Anders bjørgaard som tegnet Bustenskjold døde i 1970, og Ivar Mauristz-Hansen som tegnet Nils og Blaamann, døde i 1972. Kaare Bratung som tegner Dagros er 77 aar, Isaksen som tegner og skriver Stomperud er midt i 50-åra. Solveig Muren Sanden (Tuss og troll) er godt over 60 år. Den eneste unge er Arild Midthun. Han er 19 år og må karakteriseres som svært lovende.

Hva skal vi si om norsk tegneseriekunst? Fem aktive får lov til å komme på julemarkedet med opplagstall på 30 000 eller mer. Leter vi godt i aviser, ukeblad og barneblad finner vi en og annen norsk serie. Stomperud, Seidel og Tobram, Smørbukk, Olsenbanden og Dagros finner vi også i slike publikasjoner. To unge menn 16 og 18 år fikk tegneserieprisen for 1982. Den ene serien finner vi i Brage, et godt norsk tegneserieblad med lite opplag og få utgivelser. Den andre serien gikk i to små aviser i Telemark et sted.

Er det mer? Thore Hansen gir seg ikke. Han tegner serier stundomtil bl. a. i Magne. Han fikk en pris for denne serien. Juryen hadde ikke mange å velge mellom det året og har hatt vanskelig for å finne nye serier overhodet i årene mellom 1974 og 1983.

Likevel kan en vel si at det gror i norsk tegneseriekunst. Det gror ikke fort og plantene er spede. De fleste av dem blir tråkket ned før de blir store. De ligger i skuffer og tørker inn. Men noen unge menn sitter rundt omkring og tegner og koser seg. Noen av produktene utgir de selv, bitte lite av det kommer på trykk i større publikasjoner. Det meste blir vist til kamerater og kolleger, men det blir så alt for ofte med det. Norge er ikke noe tegneserieland. Få er vi som leser tegneserier etter at vi er 16 år, og mange er vi over 16 som smiler foraktelig av billedfortellinger der ordet ikke er hovedsaken.

Det er langt fram i det kalde landet vårt før tegneseriene får gro i et drivende varmt tegneserievær.

NYE NAVN

Brage Bragli(tekst) og Aage Schau (tegn) er to av mange ungdommer i Norge som har skjønt at skal norsk tegneseriekunst bli bedre, må en gjøre noe sjøl. Det vi har fått fra disse, er det første de gjorde, og hvis du leser KOnK's mars-nummer vil du se at de har utviklet seg betydelig siden de laget disse stripene. Brage og Aage og spesialisert seg på punkserier. De handler om tre punkere som bor i et okkupert hus et sted i Oslo. Det er ikke vanskelig å trekke paralleller til FREAK BROTHERS, noe de alldeles ikke prøver å legge skjul på. De jobber for øyeblikket med en sjusiders fantasy/science fiction serie som ser ut til å bli bra. Grunnen til at vi bruker deres svakeste produkter, er at mye av det de har gjort ikke egner seg til å fotografere end til A5-format. Så inntil videre må vi klare oss med disse stripene av ZUBB, som de kaller punkerne sine. Lykke til.

Knut

NORSK ANIMASJONSFILM PÅ KINOTEKET I OSLO

I Amerika er tegnefilm storindustri intimt sammenkoblet med tegneserier, TV, reklame, lekeproduksjon - en viktig del i mediabildet. I Norge er det et bitte lite miljø rundt bildefortelling. Noen få lager tegnefilm og en håndfull lager animasjonsfilm. Ofte på amatørbasis og med store vansker for å få sine omkostninger dekket og vist produktene sine fram.

Kinoteket i Oslo (Klingenberg-senteret) er blitt oppmerksom på norsk animasjonsfilm. I begynnelsen av februar viste man en kavalkade av animasjonsfilm, både tegnefilm og dukkefilm. Her fantes kjente innslag fra Ivo Caprinos tidlige produksjon fra midten av 50-årene, tegnet reklamefilm av Rasmussen og Jensenius fra samme tidsperiode og nyere små perler fra kortfilmfestivalen i Trondheim 1983. "Reisen til planeten Nazar" er en proff sak fra Inni Krine Mellbye. Et holberg-eventyr som er blitt animert delvis i Danmark og delvis i Norge. "Pip" av Peder Norlund er en superkortis med brodd, trass enkle streker og amatørmessig produksjon. "Swish" av Tor Syvertsen hører til i samme genren.

Kim Aune har laget en tegnefilm om en gutt uten føtter - "Kjenn føtterleken!" På temaet stormakter og bombetrussel går "Bilder av bomber og blomster" av Terje Bomann Larsen og "The Big Match" av Frithiof Spalder.

Koblingen mellom norsk tegnefilm og norske tegneserier er svak. Det er synd. Begge medier er små og står svakt i den norske kulturdebatten. Begge skulle tjene på samarbeid og hverandres støtte.

Tomas Algard.

Bidrag til tegneserieteorier

"I Norge forbinder vi tegneserier først og fremst med Donald Duck og Walt Disney!" Et spennende utgangspunkt og det er nettopp slik Jon Gisle åpner sin artikkel som sammen med tre andre bidrag danner den tyngre stammen av et temanummer om tegneserier i fagtidsskriftet "FORMING I SKOLEN!"

"FORMING I SKOLEN" er formingslærenes som yrkesstand sitt fag- og teoritidsskrfit. Redaktør Liv Nielsen, en av ildsjelene, har i sin leder et kort, men sympatisk innstilt innlegg til fordel for nettopp tegneserier som en "fortelleform som har mange uoppdagede og uutviklede sider!" Hun og hennes kolleger har tatt konsekvensen av at vi lever i en mediatid og at folk, bl.a. elevene som gruppe, har et mer eller mindre varmt forhold til mediet. Enten man er positivt eller negativt innstilt, så er mediet kommet for å bli. Derfor må man ha kunnskap for å kunne ta stilling til det. At kompetente skribenter fra henholdsvis tidsskfriftet BRAGE og NTF således er innbudt med hvert sitt bidrag, er ikke bare en smigrende anerkjennelse som det faktum at det er få som i det hele tatt sitter inne med systematisk tegneserie-kunnskap innenfor institusjonene. Det ligger dessuten et ansvar i det for begge parter og hvor hver og en oppfordres til å bedømme resultatet på egenhånd.

Her skal vi som en gastronomisk smaksprøve gjennomgå de viktigste bidragene, nettopp fordi de er diskutable og bør bli diskutert. Og Jo Lie, som den første, er ingen ukjent tegneserie-entusiast og dessuten lærer selv, og har i en kombinasjon av disse to egenskapene skrevet en ikke så lite karakteristisk Jo Lie-artikkel. Tittel:"Det norske tegneseriemarkedet før og nå!" Typisk for og med all respekt, så skriver Jo Lie alltid den samme artikkelen. Det er liksom bare ordstillingen og formen som er annerledes. Også her er hans kjepphest "de norske tegneserier" behandlet. Han dis-

kuterer definisjonen på tegneserien, også som begrep, og går så historisk gjennom norsk bladlitteratur for å se på det mulige nedslaget. I den evige jakt på en tradisjon som er både sped og bortimot ikke-eksisterende, har han flere interessante facts. Utgangspunktet er sosiologisk, av og til litt for mye av det gode, bl.a. i Jo Lie's annen kjepphest, nemlig volden i tegneserien. Det kan betviles hvor fruktbart det er å definere en serie som god/dårlig på en skala utifra matematiske mengder av mye/-lite mengder vold. Det synes i våre dager, mildt sagt, som et uaktuelt kunstgrep. Tegneserie-tolkning blir i utgangspunktet negativt ladet, og selv William Shakespeare var ikke akkurat fredsommelig i sine virkemidler. "MacBeth" foreks., drypper av blod, om man forstår digresjonen. Men for dem som liker statistikk så er det mye gefunden fressen her. Det er i det hele tatt mye tall hos Jo Lie, men i rettferdighetens navn skal det sies at det ligger mye viktig materiale utgravd i dette. Også tankevekkende.

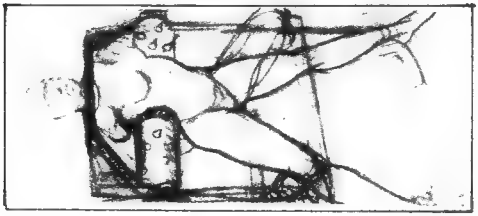

Nyere tendenser i norske tegneserier er Gard Lundes bidrag og må kunne karakteriseres som et pionér-arbeid. Ikke bare fordi serier etter 1970 er behandlet, men også den norske underground er lysbelagt og systematisert på en leservennlig måte. I mengden av underground-blader som er produsert og forsvunnet igjen er det ikke lett å holde oversikten og unngå forvirring. Det er fortjenstfullt at Gard Lunde nettopp klarer å holde hodet kaldt. Den oppmerksomme leser vil også oppdage at ikke bare korrigerer gamle facts (facts er ikke alltid så faktiske som mange tror), men også elegant viser at det finnes en ubrutt tegneserietendens, at visste navn har non-stop produksjon av etterhevert anseelig mengde. Det er bare bladtitlene som forandrer seg, tegnerne består gjennom flere år (skjønt, fra tid til annen med dekknavn som Lunde pinlig avslører). At også strømningene er ensartet og

mangeartet samstundes er også en spennende avdekking, slik også vekselvirkningen Roy Lichtenstein/Peter Hårs er en ny og frisk observasjon. Med tanke på hvor ukjent dette materialet er for de fleste, en ukjent del av Norge, her dokumentert rikelig med illustrasjoner, så er dette et viktig arbeid, nærmest i den almenne folkeopplysnings tjeneste. På den negative side

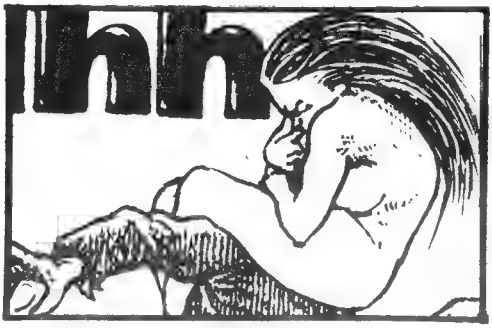

kan det anmerkes kanskje vel diplomatiske vendinger som større historisk og personlig avstand fra stoffet vil fjerne.

Jon Gisles innledningsvis nevnte artikkel om tegneseriemarkedet h r han god erfaring for å kunne si noe om, og sammenstillingen "oss og utlandet" som rir nordmenn som en mare, er også "tankevekkende" fremstilt. Men Gisle vandrer dessuten gjennom betydningsfulle serier med andre kloke ord: Will Eisner's "The Spirit", den langt nyere "Elfquest" den franske "Linda & Valentin" og en svenske "Sacho & Stefan" av Rolf Gohs. Utvalget er både personlig og kvalitetspreget, iført en høyst sober penn, og det er vanskelig å gripe ham i uriktigheter. Selv trykkfeilene slipper han heldigere unna enn andre. Tidligere har vi møtt tenkeren, satirikeren og skribenten Gisle med tildels godt likt retorisk penn, så det er mest skribenten som er fremtredende her. De to andre kan savnes, men intet er dårlig eller uinspirerende, heller tvert imot. Tittelen er "verdenskjente tegneserier utenfor Norge!"

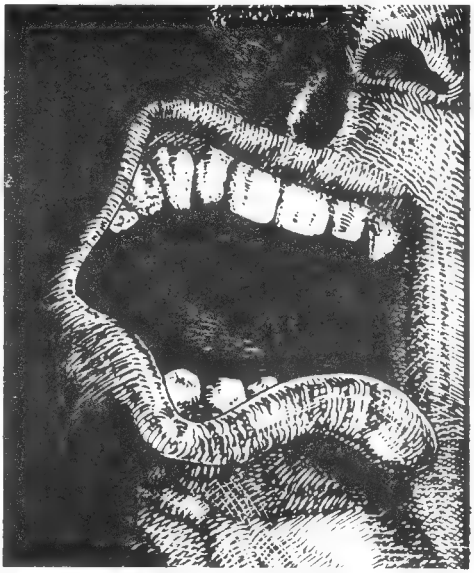

Det siste større bidraget er det ambisiøse essayet "Tegneseriens form og leselogikk" som i all beskjedenhet er skrevet av undertegnede. Av naturlige årsaker faller det ikke lett å være helt objektivt skrivende her, uten

at dette skal bety at jeg ikke er subjektiv i behandlingen av de tre andre bidragene. Men for å gi en noenlunde hederlig varedeklarasjon så behandler jeg, Finn Bjørklid - fortsatt i all beskjedenhet -tegneserien som komposisjon, form og billedmessig, men ikke i litterært eller innholdsmessig henseende. Det er sett sammen med såvel generell billedkunst (intet media er isolert) og aller ydmykst også noen estetiske og psykologiske forklaringsmodeller. Noe kan

være litt vanskelig tilgjengelig, men jo før jo heller man gjør seg innforstått med terminologien, jo lettere vil man kunne se tegneserien som en del av en større mediasammenheng.

Det omtalte nummeret av "FORMING I SKOLEN" er nr. 2/1983. Det koster kr. 15,- pr. eks og kan kjøpes på Tronsmo Bokhandel i Oslo eller bestilles fra LFS, Akersveien 25, Oslo 1. Gjør klart rede for hva dere skal ha.

Bladet er på 56 sider, proft utstyrt og rikt illustrert. Av det resterende stoffet som ikke er omtalt, så kan nevnes: Bokanmeldelse av Schröders to bind om tegneserier, et par amatørtegneserier, én med omtale av opphavsmannen. Serie om atomvåpen. Og pedagogikk i ulike aspekter av temaet.

La ikke formingslærerne bli sittende med de beste argumentene!

Finn
Bjørklid.

BREV

Kjære Jon Gisle!

La meg først takke for et hyggelig nummer av "Tekst&Tegning"! Hva dette bladet har betyd for utbredelsen av tegneserieforståelsen på grasrotplan i Norge, kan vel knapt overvurderes.

Av alt det gode stoffet i nr. 23/24, ser vi i redaksjonen av "Tegneseriebladet Brage" oss imidlertid nødt til å reagere på en artikkel av Sverre Årnes. Som sikkert mange av "Tekst&Tegnings" lesere vet, er Årnes sekretær i "Norsk Tegneserie-Forum", samtidig som han sammen med Jo Lie redigerer "BOBBLA"! Dette vil si at hans ord presumptivt vil bli tillagt vekt, samtidig som de sikkert av mange vil bli tolket som en slags offisiell linje fra "Norsk Tegneserie-Forum"!

Årnes' artikkel heter "Hvordan får du seriene dine trykket!" Som hovedalternativer lister han opp "Konk", "Fantomet" og lokalavisene. Jeg vil her bemerke at både "Konk" og "Fantomet" trykker svært få norske serier og svært korte. Lokalavisene har den ulemopen at de setter svært trange rammer for seriens innhold.

Ellers anbefaler Årnes unge tegnere noe så lite arbeidskrevende som å starte sitt eget blad (!), eller skrive til Norsk Tegneserie-Forum og få de til å trykke det. Det siste er som bekjent Årnes' hjertebarn, og oss bekjent har det foreløpig bare kommet to hefter i et relativt beskjedent opplag. Det ene heftet inneholdt en serie av Årnes selv, det andre en serie av en av Norges svært få etablerte serietegnere, Håkon Aasnes.

Vi spør uvilkårlig om ikke "Brage" på mange måter er vel så godt alternativ som de forutnevnte. "Brage" er i skrivende stund ute med sitt 10. nummer fra starten av, og har bragt hundrevis av sider med norske tegneserier. I "Brage" er det ingen begrensninger når det gjelder å eksperimentere. Hvis Årnes' artikkel har spredd det inntrykket at "Brage"-redaksjonen stiller seg negativt til det miljøet av unge tegnere som har sprunget frem rundt bl. a. "Norsk Tegneserie-Forum", så er det feilaktig. Vi er tvertimot imponert over bredden av talenter,

og vil ønske alle hjertelig velkommen med bidrag!

Det er sikkert også mange av "Tekst&Tegnings" lesere som kunne tenke seg en redegjørelse fra Årnes om hans motiver for denne forbigåelsen av "Brage". Kan vi håpe på et svar, Årnes?

SVAR TIL GARD LUNDE FRA SVERRE ÅRNES:

Jeg synes Gard Lunde lager svært til oppstyr for dette som han kaller en "forbigåelse" av "Brage" Den nevnte artikkel var ikke ment som guruens tale til sine ydmyke disipler - den var bare et litt personlig referat av et medlemsmøte i NTF. Der ble mange synspunkter fremlagt, ikke minst fra de enkelte medlemmer - og det var naturligvis beklagelig at ingen av Brages tilhengere/redaksjon var til stede med sine innlegg. Det er ikke ironisk ment når jeg sier at dette ville vært verdifullt.

Hvis Gard Lunde tror at jeg referer meg selv når jeg nevner "Konk", så tror han feil. Mange unge tegnere vil si seg uenig med Gard Lunde i at Konk "trykker svært få norske serier"

Gard Lunde må heller ikke bli fortørnet over at jeg anbefaler tegnere å starte sine egne blader. Det gjorde jeg selv som tenåring, og det ble jeg heller ikke ruinert av: Blekka kom ut i et opplag av 30 stk. Visst er det arbeidskrevende, men ingen blir ruinert av å lage et lite hefte i noen få hundre eksemplarer.

Gard trekker dessuten en veldig vidtgående slutning i enden av brevet sitt. En ting er å glemme å nevne Brage som et alternativ til serietegneren - en annen ting er å spre "det inntrykket at Brageredaksjonen stiller seg negativt til..."o.s.v.

Med beste hilsener,Sverre Årnes.

I følge tegneserieveteraner og andre med innblikk i tegneseriens historikk, har ikke tegneseriene alltid vært verdsatt som kulturell føde.

Det var tider da serieentusiaster var å finne dypt inne i sine lønnkamre, og siklende med øresus hang over sitt kulturelle selvmordsvåpen.

Men langt om lenge, stadig ifølge de som har greie på det, kom det noen enslige stakkarer, duknakkede og mysende som muldvper, frem fra de mørke tegneseriehullene sine.

Dickens' Uriah Heep ble rene sussebassen i sammenligning.

Disse muldvarpene kom så sammen, formerte seg, fikk idéer, ble hørt, og godtatt av åndsklåssen, dog med en viss avstand.

Alt dette ifølge den undertrykte klasses historikere.

Så til idag.

Litt bedre har det blitt, sies det, men stadig er det mange som kaster nervøse blikk over skulderen når tegneserier blir nevnt i godt lag.

Hvem i all verden er de redd for? Beelsebub? Dyret i Johannes Åpenbaring? Jon Michelet eller kulturredaktøren i Dagbladet? Nei, mine gode tegneserieelskere, lesere og tegnere, dere har intet å frykte, Thi Himmelen hører dere til.

Undertegnede, som ramlet rett inn i tegneseriens verden i voksen alder, med tungen rett i munnen og nokså åpne øyne, ble litt rystet over husmannsånden som rådet.

Tegneserier ER bra nok, ER godtatt, HAR VÆRT godtatt lenge.

Derfor vekk med all mumling om at de rette instanser ikke bryr seg om dere, oss. Stå på, vær frekke, klatre og trø, så når dere frem til de rette, de som har pengene, himmel og helvete.

Jeg gad se den kulturskribent som idag turde å kritisere tegneserier generelt som noe lavpannet vås. Det måtte enten være et modig kreatur, eller et styggelig dumt ett.

Opp alle I muldvarper, revolusjonen har begynt for lenge siden! Gi folket hva de vil ha, BRØD OG TEGNESERIER!

Seidel og Tobram

er, som mange av dere allerede vet, navnet på årets NTF-album. Vi har denne gangen satset på stående format (mange klaget på det liggende formatet), og slik vil det sannsynligvis bli også i fremtiden.

Heftet inneholder to historier. "FRYSER´N" er kanskje Aasnes´aller beste Seidel og Tobram-historie. Bare den er verdt hele prisen alene!

Som tilleggsstory kommer en tolv år gammel klassiker, "Arven fra Amerika". Det er spennende å se hvordan tegneren har utviklet seg under disse årene!

Alt i alt: Et kjempegodt hefte. Kanskje et av årets beste, tross det latterlig lave opplaget: 1500 stk!

Prisen er i år enda billigere enn i fjor (og forfjor): Kr. 15,- pr. stk.

Bestillingen kan sendes til **Norsk Tegneserie-Forum** . Hvis du vil selge blader videre for oss, er prisen kr. 10,- pr. stk - men min. 10 eks. må bestilles.

SNOP

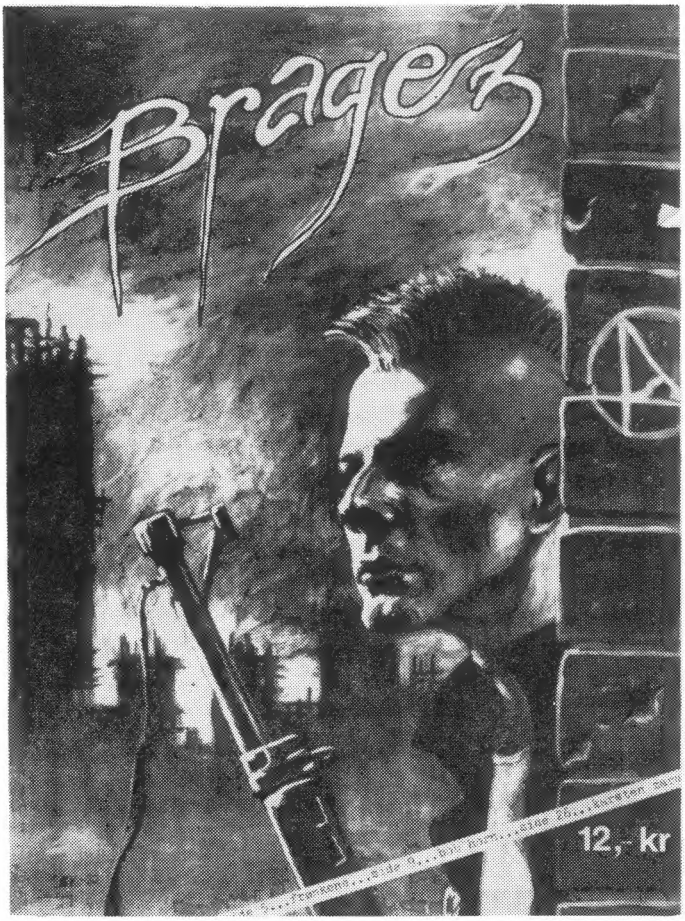

Brage
Tegneserieblad for voksne

Tegningene på neste side er hentet fra Brage

BRAGE nr3 har vært i handelen en stund.Det beste norske tegneserieblad på markedet,med det "coming people" i norsk serieverden:Bob Horn, S.H.Kristensen,A.narcist S.Susej,AnneC.Røgeberg, Holmberg,L.Fiske og T. Feiring.Bladet fåes hos Tronsmo,i Narvesen,eller kan bestilles fra:BRAGE v/Erik Tunstad,Sverdrupgt.I3,Oslo 5 Pris I2,-

Det ryktes at VAZELINA BILOPPHØGGERS sin historie skal komme ut som tegneserie. Eldar Vågan er jo selv en habil tegner.Skal vi gjette at han også vil tegne serien.I så fall, vi gleder oss!

ØYVIND BENTZEN,tegneren av "Rallar Jens", har lagt serien på hylla for ei stnd.Grunnen: Tom for ideer.Bentzen er forøvrig kjent som mannen bak Rikstotogampen(Hoppa?)

KÅRE BRATUNG,kanskje mest kjent for "Dagros" har fått ett to siders oppslag i avisa Øvre (Askim),med intervju og presentasjon av hva han har gjort og vært med på Ellers er det flere aviser som er opptatt av tegneserier.V.G. har jo nå fått egen serie anmelder.Fremover(Narvik)er opptatt av stoffet,med anmeldelser rett som det er.Sist "Rotteracet" av Lauzier. Oppland Arbeiderblad(Gjøvik) har hatt et par oppslag om serier Alle dere som finner stoff om serier i avisene KLIPP UT OG SEND INN TIL BOBBLA REDAKSJONEN!

På tampen vil vi takke COMIX redaktørene for et lenge ettertraktet blad på norsk for oss voksne.

MASSEKORSBÅND

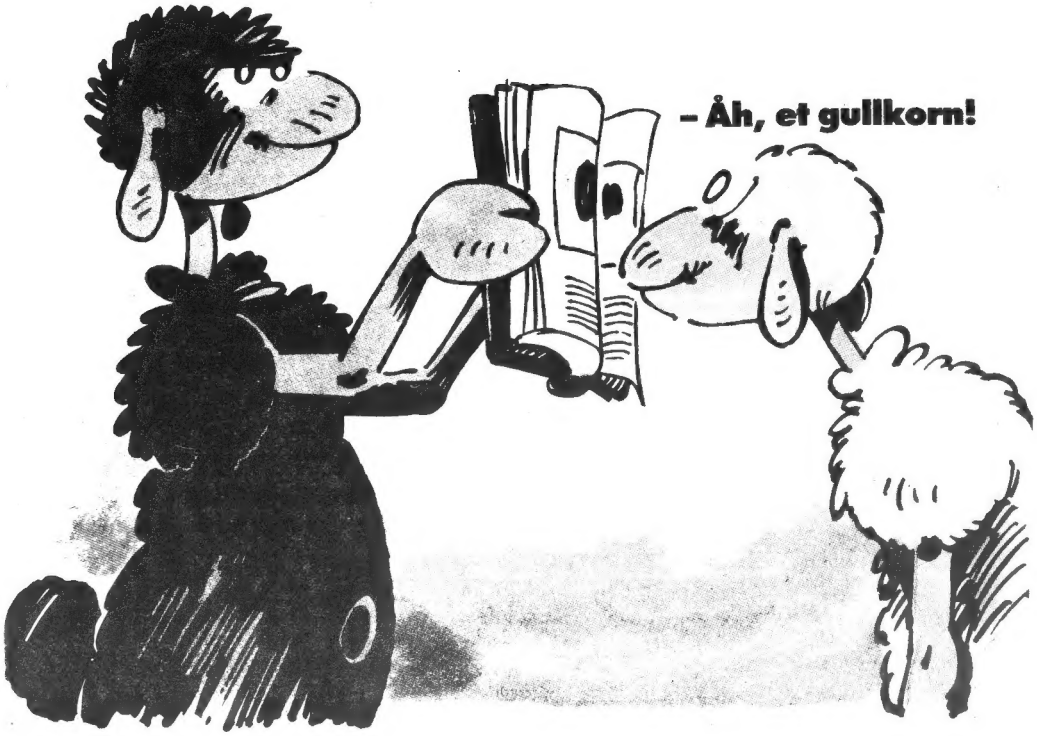

Returadresse: Jon Gisle, Glückstads gt. 5, Oslo 1